Республиканская библиотека им. М. Ф. Ахундова

Бутун өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

Азәрбајҹан Кәнҹләри

1919-ҹу ил октјабрын 27-дән чыхыр

Азәрбајҹан ЛККИ МК-нын ОРГАНЫ • «АЗЕРБАЙДЖАН ГЯНДЖЛЯРИ»—ОРГАН ЦК ЛКСМ АЗЕРБАЙДЖАНА

№ 124 (10753) ЧҮМӘ АХШАМЫ, 20 ОКТЈАБР 1988-ҹи ИЛ. Гијмәти 3 гәпик.

ЗӘРБӘЧИ ЧӘБҺӘНИН ҮНВАНЛАРЫ

Зәһмәтин бәһрәси

...Ахшамын ала-торанлыгы дүшмүшдү. Һамы хырмана тәрәф мәлирди. Памбығы гызлар нсә јығмалары памбығы ганан-торазлыг гојмаға тәләсирдиләр. Хәрәләр бошалдыҹа хырманда «әр гызыл»дан тәҗа ачыларды, һамынын үз-көзүндән севинҹ јағырды.

Агсу Рајон Комсомол Комитәсинин катибіЛәјлә Керимова нефтчилара мө'лумат верди:

— «Москва» колхозунун памбыгчылары јығымын әвәлиндән рајон памбыгчыларынын јарыш чәдвәлинә башчылыг едир. Бу күнкү хош әһвал-руһијәнин сәбәби нә ачыдыдыр. Колхоз иллик планы јеринә јетирир. Она көрә һамымыз бу күн јығылан мәһсулун фаизи марагландырыр...

Колхоз комсомол комитәсинин катибі, республика комсомолу XXXII гурултајынын нümајәндәси Рауф Мәһдијев сөһбәтә гошулур:

— Колхозумузда памбыг чыхмыгла мешгул олан алты бригададан үч комсомолчу-көнчләр бригадасыдыр. Үчү дә бир-бириндән габагчыл, ишкүзар. Фазил Мәммәдовун башчылыг етдији бригада 6 ни күндә төкчө колхозда дејил, рајон үзрә биринчи тәләбә рапорту низамлајыб. Индиләдәк 84 тон әвәзинә 112 тон памбыг тәһвил верибләр. Казырда бригада артырылмыш әкәнләр һесабына мәһсул топлајыр. Беш нөмрәли комсомолчу-көнчләр бригадасына нсә Шакир Шеј-дајев башчылыг едир. Һәм дә Фазилин бригадасы илә тоншудур. Һәр ики бригада 63 һектар саһәјә гулҗат едир. Фазилдән бир күн сонра Шакирин бригадасы рапорт вериб. Бу күндәк 84 тон әвәзинә 110 тон «ағ гызыл» топлајыб тәбәл монтөөлөрүнә јола салыблар... Инди, гапан-тәрәзидә памбыг чәкдирән гызлар нсә 3 нөмрәли бригададан үзләриндир. Онларын памбыгы бу ил лап чөндүр...

Памбыг чәкдирән гызлара јахынлашдыг. Хәрәләрә гапанда гојдуғумуз бригадирин сәси көпүр:

— Тәрәнә Шукурова, 156 килограм!

— Сәвда Рамазанова, 150 килограм!

— Сәнубәр Микајылова, 160 килограм!..

Бригадирин ишдән ајырмаг истәмәди, памбыгын чәкилиб гуртармасына көзләди. Памбығыны чәкиб гуртаран бригадир—бестобәјі, күлүрүз Рәшид Әлијев бизә јахынлашыб, зарафатлыдан гачмаг:

— Ајағынызы јүкүлдүрү, дејирәм ахы, бу күн һәва да коидүр. Ишдәнкиндә ки, јенә кими кедир. Рајонда илк төкдә рапортуну бизим колхоз низамлајыр...

Рәшидкилин бу илки ишләри илә марагландыг;

— Нечә һектар саһәниз вар?

— 84 һектар саһәјә гулҗат едирик. Коллективин 30 нәфәр үзвү вар. Бу ил плана көрә 111 тон памбыг вермәлијик. 113 тон әкдәлик истәјирләр. Индијәдәк тәбәл монтөөлөрүнә 140 тондан чох памбыг көндәрмишик. Һәлә саһәләримиздә мәһсул чохдур. Инди гызларымыз әлверишли кечән һәр күндән сәмәрәли истифадә едирләр. Јығым вахты онларын әлләрини колларын үстүндә көрмәк олмур. Күтаһи Рамазанова, Сәнубәр вә Сәнаје Мәнајилова бачылары, Сәлминаз Абдуллајева, Сәвда Рамазанова, Нәсибә Абдуллајева вә башгалары јығымын илк күнүндән һәр күн адама 150—160 килограм памбыг јығырлар.

— Рәшид, дејәсән ахы, арада бир үзүмчүлүклә дә мешгул олдунуз...

— Бәли, үч ил үзүм әкмишик. Дүздүр, бу саһәјә да мараг кестәрдик. Үрәкдә ишләдик. Анчаг бизим торпаглар, илкин шәраити үзүм үчүн әлверишли дејил. Памбыгда газандығымыз нәтичәни үзүм вермир. Одур ки, кечән илдән јенә памбыг әкирик. Өтән ил бригадамыз 79 һектара гулҗат едирди, 96 тон әвәзинә 135 тон памбыг вермишдик. Бу ил исә көз габагындадыр...

...Бәхтин бригадалардан јығылан памбыг топлу мәнтәгәсинә јола салынмыш. Чох кечмир ки, колхоз төбәә рапортуну низамлајыр. Һамы бирбирини тәбрик едир.

«Москва» колхозунун әмәкчиләри бу ил девләтә 530 тон әвәзинә 546 тон памбыг тәһвил вермәлидирләр. Артыг бу гәдәр памбыг һазырдыр. Һәм дә һамысы бириничи нөв кими гәбул едилиб. Инди артырылмыш сосиалист әкәнләри һесабына мәһсул јығылыр. Комсомолчу-көнчләр бригадаларынын үзләриндә дә ҮИЛКИ-нин 70 иллији јүксәлмәк үчүн сә'јләрини даһа да артырмышлар.

Ш. КӘРИМОВА,
Агсу рајону.

План өдәнилди

Орхан Һәсәнов Сефәрәлијев адына совхозда комсомолчу-көнчләр бригадасына башчылыг едир. Бу коллективин үзвләри һәр ил плана әв сосиалист әкәнләринә артырламасы илә өмүр едирләр. Бағбанлар чари илдә дә плантасијаларда бол мәһсул јетишдирмишләр. Бағлар инди әсл күнәр мејданлыгы хатырладыр. Сүбһ тездән үзүм плантасијаларына чыхан бағбанлар һәр күн өмәк чөшгүнлүгү кәстәрирләр. Онлар сүфрә үзүмү тодарә күнү мүвәффәгијәтлә давам етдирмәк үчүн инкавлардан сәмәрәли истифадә едир, бол мәһсулу кеј фијјәтлә јығырлар.

Бригада үзвләри бу күнләрдә довлетә 660 тон әвәзинә 850 тон мәһсул тәһвил верәрәк совхозда бириничи олараг плана әрүмүлмәсиз илә јеринә јетирмишләр. Бунун 575 тону сүфрә үзүмү кими Москва, Ленинград вә башга шәһәрләрә јола салынмышдыр. Бағларда һәлә мәһсул чохдур. Она көрә дә бригадада јығымын сүр'әти кундән-күнә артыр. Сәриштәләри бағбанлардан Светлана Һүмбәтова, Фирудин Хәлилов, Анелја Нәбијева адама һәр күн 600—700 килограм мәһсул дөнрләр.

Н. БАЈРАМОВ,
Хәзәр рајону.

«Гајғы»нын фондуна

Коллективимиздә чалышанларын әкәрләјәти чаванлардыр. Һәмишә да арамызда ишкүзарлыг, мәһрибанлыг, ишә вичдаилә јанашмаг, итимкар ишдә фаллыг онларын әсәнсә һәкм сүрүр. Шамхор СЕС-дә ишләдикдән 6 ил әрзиндә планлары бир гәдәр олараг артырламасы илә јеринә јетирмишик, дәфәләрлә мүкафатландырылмышыг.

Сөзүмүн чамы вар. Республикамызда «Гајғы» чәмијәтинин јарамасы бизим коллективимиз дә үрәјиндән олмушдур. Ахы, Азәрбајҹан халғы һәмишә өз гајғысыны илә фәргләнмишдир. Чәтинә дүшәнә јардым кестәрмәк, көмәк өлә јазатмаг бизим өн јахшы кејфијјәтләримиздәндир. Бунә көрә һамымыз гәрара алдыг ки, «Гајғы» чәмијәтинин фондуна весаит кечирәк. Артыг илк аддымы атмышыг. «Гајғы»нын фондуна 450 манат пул көчүрмүшүк. Бу ишә көләчәкдә дә давам етдирәчәјик.

Огтај МӘММӘДОВ,
Шамхор СЕС силсиләси стансијасынын өнөбә рәиси.

АВАДАНЛЫГ ИСТЕҺСАЛЫ АРТЫР

Һүсу Һачыјев адына механикин завод мелиораснја авадан-лыгы—муктәләф маркалы суварма насослары, насос стансијалары, дренаж шәбәкәси үчүн суајрычы системләр вә сәнр аваданлыг истеһсалы үзрә истеһсалчылырлымыздыр. Узунмүддәтли мелиорасија програмында нәзәрдә тутулмуш тәдбирләр әсасында кенишләнән сосиалист әкәнләринә јүксәлдилмәси үчүн 1984—1990-ҹы илләрдә машын вә аваданлыгларын јарадылмасына даир мүнүм тапшырыглар әсәрдә јүкүлдүрүлмүшдүр. Заводун мүтәхәссисләри әсас диггәти бу вәзифәләрин јеринә јетирилмәсинә јөнәлтмишдиләр.

Чари бешилијин сонунадәк истеһсал олунан мәһсулларын чешиди тәкмилләшәк, даһа е'тибарлы, давамлы вә мәһсулдар аваданлыглар истеһсал едилә чәкдир.

Мүәссисәдә Н. Аббасовун башчылыг етдији комсомолчу-көнчләр бригадасынын үзвләри «ПГ-50» маркалы јени насос стансијаларынын истеһсалына мүвәффәгијәтлә баша чатдырмышлыг. Бундан башга, бурахылмыш објектләри үчүн метал конструксија һиссәләринин һазырланмасы бу бригадаја тапшырылмышдыр. Бригада шәнбә Октјабр бајрамы шәрәфинә кечирилән сосиализм јарышына иранлда кедәрәк һәмин тапшырыглара вахтында әмәл едир. Коллективин бу илин үчүнчү илә планына јарым илдә өдәмәјә нail олмушдур.

Мүәссисәдә јенидәнгурма ишләри көрүлүр. Бу ишә мүәссисәнин металконструксијалар сехиндә баша чатмыш, даһа мәһсулдар гајнар аваданлыгы гурашдырылыг ишә салынмышдыр. Техникин јенидәнгурма тәдбирләри башга сехләрдә дә дәвам етдирилир. Бүтүн бунлар кәнд тәсәрруфаты истеһсалынын сәнаје төмәли үзәрә кечирилмәсини сүр'әтләндирмәјә имкан јарадачагдыр.

Р. Ахундовун башчылыг етдији коммунист әмәји бригадасы һәр күн һәчм илә нөвбәјә әјләнән бу илин һесабына иштејир. Онлар үч илдә планы нөвбәјә ајынын 7-дә өдәмәк үгрунда мүбаризә апарырлар.

Мүәссисәдә Октјабрибабаты сосиализм јарышы бојук рол ојнајыр. Бу ишдә бу илин кечирилмәсидир. Истеһсалат табаглаларындан газанчы Ш. Чәбрајылов, мәтәлләконструксија сехинин газанчысы А. Вородин, електрик монтјору О. Тимофејев, фөһләләрдән М. Мустафејев, З. Чәбрајылов, А. Бабајанс мүддәнин тапшырығы артыгламасы илә өдәјирләр.

Заводун коллективи республика мелиораторларынын сифаришләрини вахтында вә јүксәк кејфијјәтлә јеринә јетирмәјә чалышыр.

Муса АСЛАНЛЫ,
Бахы шәһәри.

ГАРДАШЛЫГ ДУЈҒУЛАРЫ ИЛӘ

МХР-дә Азәрбајҹанын тимсалында ССРИ күнләри

МХР-дә Азәрбајҹанын иштиракы илә Совет Итифагы күнләринин иштиракчыларына Макарыстан әлаән пајыз бојалары, мүлајим һава илә гаршыламышдыр. Лакин республикамызын әһалисинә тәкчә күнешин истисилары дејил, һәм да гонаглары сәмимин, гардашчасына гаршылајан вә сәнијјәләринин мәһрибанлыгынын һәрарәтини дүјмушдур.

Бөјүк Октјабрын илдөнүмү өрәфәсиндә бәлә көрүшләрин кечирилмәси хош ән'әнә чеврилмишдир. Азәрбајҹана, онун әкин мәдәнијјәтинә, инчәсәнәтинә Макарыстанда чох бөјүк мараг кестәрилир. Бу күн Будапештдә, Совет елми вә мәдәнијјәти өвнидә башламыш Азәрбајҹан күнләри Макарыстан сәнаиларинин сосиал-итгидан вә мә'нәви инкишафда Азәрбајҹан наилијјәтләри илә даһа јахындан таныш едәчәк, республикада јенилијдирмә вә јениләндирмә просеслә-ринин нечә һәјата кечирилдији барәсинда данышмыш, Азәрбајҹанын тимсалында Совет Итифагы күнләри кечирилмәсинин халгларымыз арасында достлуғун вә әмәкдашлығын даһа да мөһкәмләндирилмәси үчүн әвәзсиз әһәмијјәти олмушдур.

Макарыстан—Совет Достлуғу Чәмијјәти сәдринин мүавини Мәрија Нед көрүшү өчарәт демишдир: Бу һадисә чох бөјүк мисилсиз әһәмијјәтә маликдир. Сәнаје маллары, хәлчә, рәсм әсәрләри, фөһләләр коллективләринин чыхышлары нәнки гонаглармызын гәдим мәдәнијјәти, тәбиәти хаҗ јарадылмасы илә таныш олмаға, һәм дә республиканын бу күнүнү көрмәјә имкан верир.

Совет нümајәндә һеј'әтинин башчысы, Азәрбајҹан КП МК катиби С. Ч. Гасымова көрүнүн ачылышында чыхыш етмишдир. О, мәһрибанлыг вә сәмими гәрәмләндирмәләр үчүн мачар дослара үрәкдән миннәтдарлығыны бildирмиш, республикада баш верән дәјишикликләрдән данышмыш, Азәрбајҹанын тимсалында Совет Итифагы күнләри кечирилмәсинин халгларымыз арасында достлуғун вә әмәкдашлығын даһа да мөһкәмләндирилмәси үчүн әвәзсиз әһәмијјәти олдуғуну бildирмишдир. «Гәрибсиз китабы» бурахылмасы бу дөвләт јарадыҹы тәдбирин тәтбиг едилмәсидир. О, Тачикистан ССР-дә тәбиәтин мүһафизәси үзрә гобуг олунмуш комплексиг проганмын мүвәффәгијәтлә һәјата кечирилмәсинә көмәк едәчәкдир. Программ кечмиш чөһрәтин мүһафизәси, һәм дә надир нөвләрин бәрпа олунмасы да нәзәрдә тутулур.

□ ТОМСК, Томскда Алт мусигиси күнләри баша чатмышдыр. Бурада Москва, Ленинград, Новосибирск, Дашкәнд, әлмаатынын дикәр шәһәрләринин ифачылары чыхыш етмишләр. Онлар кечән әсрләрин бөјүк бәстәкарларынын әлмәз әсәрләрини, һабәлә мүасир мүәллифләрин бу бахыш үчүн јаратдыглары әсәрләри динләјичиләрә тәгдим етмишләр. Ајры-ајры мусигі әлләтләринә һәср олунмуш фестивалларын кечирилмәси Томскда артыг бир ән'әнә чеврилмишдир. Бурада вилајәт филармонијасынын тешәббүсү илә вә јахындан иштиракы илә кларнет вә флејта бајрамлары да мүвәффәгијәтлә кечирилмишдир.

ШАЈИӘЛӘР ЕҺТИРАСЛАРЫ ГЫЗЫШДЫРЫР

ДГМВ-дә вә она битишик Агдам рајонунда үсуси вәзијјәт е'лан едилмәсинә сәбәб нәдир? Јенидәнгурманын илк проблемләриндән вә мөһкәм һәллә гаршы реал мүбаризәдән республика јенилијдәнмиш диггәтини јајындыран кимләрдир?

Бу суаллара мәтбуат үчүн тәшкил олунмуш бириничи бригинг заманы чаваблар верилмишдир. Азәрбајҹан ССР Назирләр Совети јанында Дөвләт Информасија Агентлиҝи (Азәринформ) бәлә бригинглар кечирмәјә башламышдыр. Бригинглар Азәрбајҹанын сосиалистләр мәнкәмәсинин, мәнтәгәләрдәки мүнасибәтләрин, республикамызын сәнаиларинин мүнүм әһтијачларынын актуал проблемләринә һәср едилмишдир. Бу әлкәнин тичарәт тәшкилатларында бурадан 3.700 тона јахын сүфрә үзүмү көндәрилмишдир. Бу да бүтүн мәһсулун јарысындан чох олмалыдыр. Бу бу мәс'ул тапшырығын өнәдәнмәси үчүн мөһкәм подратчыларын һәвәла олунуб. Инди онларын да совхозун директорлуғундан бирчә тәләбләри вар: бизә тәзә јешикләрә вә наглијјәтә јан чәкмә етсинләр. Совхозда подратчыларын бу вә дикәр әрзу вә тәләбләрини јеринә јетирмәкә үчүн јазыны тәдбир көрүлүр.

Конч подратчылардан бири Азәрбајҹан ССР Али Совети-нин депутаты Мәләһәт Гасымовадыр. Өтән мөвсүмдә Мәләһәт өз өмәјинин мүгабилиндә натурал шәкилдә 2.220 манат пул мүкафаты, 1.812 манат әлавә өмәк һаггы алмышдыр. Мәләһәтин өһдәсинә 2,5 һектар үзүм бағы вар. Дөгрудур, анҹа үзләри да Мәләһәтин өмәк јолдашлары, амма совхозда һамы е'тибар едир ки, ишин чох вәлинда Мәләһәтин өз үзәринә дүшүр. Мәләһәт бу јолдә совхозун директорлуғуна әризә илә мүраҹиәт едиб ки, онулла мүтәмадиләнә бағласынлар вә бир нечә иллијә өһдәсиндә ки бағы өчарәјә көтүрсүн. Үзүм јығымы сона чатан кими бу мәсәлә һәлл олуначаг.

Совхозда Мәләһәтин ардычыллары чохдур. Онлара Әлөкбәрова, Күлназ Нәгијә-ва, Зәрифә Һәмрәмова вә башгалары бунә мисал ола билər. Конч анҹа подратчы-лар Күлназ анасы Чичәкдә бирликдә 4 һектар үзүм бағына гулҗат едир. Онлара вә Зәрифәнин өз һәрәсинин 2,5 һектар бағы вардыр. Онлар да чари илдә бол мәһсул топламаг үчүн бу күнләр даһа сә'јләр ишләјирләр.

Ә. ӘЛИШОГЛУ.

Уғурлу аддымлар

Үч ил өвәлини сөһбәтидир. Товуз рајонундакы Низами адына совхозун тәркибиндә Ј. Сәдыгов адына Бозатланлы кәнд орта мәктәбинин мүәллими вә шакирдләринин, һәмчинин совхоз комсомол комитәсинин тәшәббүсү илә тәчрүбә, јахуд инди дејилдији кими, «експерименталшакирд совхозу» јарадылды. Бә о вахт 9-ҹу синиф шакирди Елдар Гулијев һәмин совхозун директору тә'јин едилдә. Низами адына совхоз бу «микро совхоз»дә 50 һектар үзүм бағы јарыды. Орада техника, күбрә, мүхтәлиф чөлләјчи дәрманлар, наглијјәт вә с. илә көмәк көстәрди. Совхозун мүтәхәссисләри дә «микро совхоз»дан гајғыларына өсир көмәкдәләр. Тәсәрруфат өз һесабындан пакиҗ-совхоз үчүн лазым гәдәр әсаит дә ајырды. Шакирд-совхоз өзүнү ајы күндән дөгрулдуб. Орада тәнәкә едилмиш бағларын мөһсулдарлығынын јүксәлдилмәси нәминә бурада бәјүк иш көрүлмүшдүр.

Инди шакирд-совхоз икі бригададан ибәрәтдир. Бириничисинә Елдар Гулијев, икинҹисинә исә Бозатланлы кәнд орта мәктәбинин әчүнҹү синиф шакирдләрини, Низами адына совхозда ону көмәкдәләр вә Низами адына совхозда он нәфәр тәчрүбәли бағбанынын бирликдә бирликдирдир. Шакирд-совхоз өтән мөвсүмдә дөвләтә 529 тон үзүм тәһвил верә. Бу ил һәмин рәгәмин даһа чох олмасы көзләнилир. Конч бағбанлар бу күнләрдә хүсуси һәвәслә чалышыр, Низами адына совхозун диҗәр комсомолчу-көнчләр бригадалары илә бәһсләширләр. Бу ил Низами адына совхоз һәм шакирд совхоз, һәм дә диҗәр бригададара гајрәт вә дәстәк дөнә да артырмышдыр. Бу да илк нөвбәдә һәмин бригадаларын даһа дөгрусу, совхоздакы әкинчиләр вә һејвандарлыг саһәләриндә чалышан диҗәр коллективләрин да бригада подратлыг нечмәси илә бағлыдыр. Бригада подратчыларын үстүнүлүкләрини бурада һәмә ајдын көрүр вә гијмәтләндирир. Јени иш үсулу илк нөвбәдә тәсәрруфатда өмәк интизамынын мөһкәмләндирилмәси үчүн стимул олмушдур. Диҗәр тәрәфдән, әмәјин мәнсулдарлығы чохалмышы, кејфијјәти јүксәлмишдир.

Хатырладаг ки, һејванлыг саһәсинә илк аилә подраты да бу совхозда јарадылмышды. Һәмин аиләнин башчысы Нәлбәс Әскәрова аиләси илә бирликдә 30 баш инәјә гуллуг едир вә онлар өтән сәккиз ај әрзиндә һәр инәкдән 2.700 килограм süd сағмышлар. Бунунла белә демәлијик ки, Низами адына совхозда бригада подраты даһа кәниш тәтбиг олунуб. Елә фермаинин өзүндә дә бу ил конч гызлардан ибәрәт икі һејвандарлыг бригадасы јарадылмышдыр. Совхозун директорлуғу, партија вә комсомол тәшкилатлары, һәм. карлар әттифагынын јерли комитәси кончларә гајғыны даһа да јахшылашдырмаг үчүн јени јоллар ахтарырлар.

«Гәләбә» совхозунда да бригада вә илитә подратынын, нәһајәт, шәхси подратын сәмәрәлилијиндән, онун һәм тәсәрруфат, һәм дә инсанлар үчүн јени јоллар үстүнлүүндән көзәлинә дәнишдирә. Гар, шүшә мәсәд гојулуб ки, мәвсүмүн ахырында республикаја вә өлкәнә тичарәт тәшкилатларына бурадан 3.700 тона јахын сүфрә үзүмү көндәрилсин. Бу да бүтүн мәһсулун јарысындан чох олмалыдыр. Бә бу мәс'ул тапшырығын өнәдәнмәси үчүн мөһкәм подратчыларын һәвәла олунуб. Инди онларын да совхозун директорлуғундан бирчә тәләбләри вар: бизә тәзә јешикләрә вә наглијјәтә јан чәкмә етсинләр. Совхозда подратчыларын бу вә дикәр әрзу вә тәләбләрини јеринә јетирмәкә үчүн јазыны тәдбир көрүлүр.

Конч подратчылардан бири Азәрбајҹан ССР Али Совети-нин депутаты Мәләһәт Гасымовадыр. Өтән мөвсүмдә Мәләһәт өз өмәјинин мүгабилиндә натурал шәкилдә 2.220 манат пул мүкафаты, 1.812 манат әлавә өмәк һаггы алмышдыр. Мәләһәтин өһдәсинә 2,5 һектар үзүм бағы вар. Дөгрудур, анҹа үзләри да Мәләһәтин өмәк јолдашлары, амма совхозда һамы е'тибар едир ки, ишин чох вәлинда Мәләһәтин өз үзәринә дүшүр. Мәләһәт бу јолдә совхозун директорлуғуна әризә илә мүраҹиәт едиб ки, онулла мүтәмадиләнә бағласынлар вә бир нечә иллијә өһдәсиндә ки бағы өчарәјә көтүрсүн. Үзүм јығымы сона чатан кими бу мәсәлә һәлл олуначаг.

Совхозда Мәләһәтин ардычыллары чохдур. Онлара Әлөкбәрова, Күлназ Нәгијә-ва, Зәрифә Һәмрәмова вә башгалары бунә мисал ола билər. Конч анҹа подратчы-лар Күлназ анасы Чичәкдә бирликдә 4 һектар үзүм бағына гулҗат едир. Онлара вә Зәрифәнин өз һәрәсинин 2,5 һектар бағы вардыр. Онлар да чари илдә бол мәһсул топламаг үчүн бу күнләр даһа сә'јләр ишләјирләр.

Ә. ӘЛИШОГЛУ.

□ БАРНАУЛ. Алтај Өлкәчилиг вә Кәнд Тәсәрруфаты Биткилләримиз Селексијасы Елми Тәдгигат Институтунда Казырдамышы су еросијасы илә мүбаризәнин јени үсулу ихтира едилмиш гобуг олунмушдур. Бу гәрары СССР Ихтиралар вә Кәшфләр Үзрә Дөвләт Комитәси гәбул етмишдир. Ихтиранын мәһиијјәти ондан ибарәтдир ки, онун васитәсилә гарын әрәмәкинин сүр'әти сун'и јолла азалдылмыр вә гар сулуғун ахымы әнәлдилмир. Алтајда бир чох тәсәрруфатларымыз гарлаглыгда казырда әкинләрини көмәји илә јамачларда мүһафизә әкинчиләри тәтбиг олуҗу. О, мүсбәт нәтичәләр верир.

□ РОСТОВ-ДОН. Вилајәтин Мартыновка рајонундакы «Кормовој» ихтисаслашдырылмыш совхозунда јарәдылмыш чөмәнликләр арылар үчүн әлә «иш јери»нә чеврилмишдир. Тәсәрруфатда арыхананын јарадылмасы сәбәбиндә нингат мөнфәәт кетурлүр: арылар фөһлә јемәкханаларыны, мағазалары вә мөктәбләри илдә бир тонә гәдәр бал илә тә'мин етмәкдә јанашы, гијмәтли от вә тозуну мәһсулларынын ә'ла стимулјаторлары кими истифадә едирләр. Арыханада пајызын сонуна кими иш давам едир. Казырда Гарабашар бәлә јығымынын јығылмасы дөврүдүр. Ростов вилајәтинин бир чох тәсәрруфатлары сон илләр ичәрә подраты, өзүнүмалијјәтләндирмә, әмәјин тәшкилинин бригада формаларынын әсасында әәләринин арычылыг сехләринин мүвәффәгијәтлә инкишаф етдирилмәси. Бунунла өзәрә алан «Кормовој» совхозу сатлыг ары истеһсал етмәјә башламышдыр.

□ ДУШӘНБӘ. «Дөнүш» («Бәлкә») республика кәнчләрә «Јарымсмы китабын илк нашрини бахыр» адлы чатдырмышдыр. Китабда республиканын әрәзисиндә надир вә кәсәнмәдә олан һејванлар вә битләләр барәдә мә'лумлар топланмышдыр. Тачикистанын флора вә фаунасынын тәхминән 400 минә јахын тәсәнф олунмуҗдур. Очерклә дөнәләрдә вә јазыларда дә верилмишдир. «Јарымсмы китабын бурахылмасы бу дөвләт јарадыҗы тәдбирин тәтбиг едилмәсинә јөнәлмишдир. О, Тачикистан ССР-дә тәбиәтин мүһафизәси үзрә гобуг олунмуш комплексиг программын мүвәффәгијәтлә һәјата кечирилмәсинә көмәк едәчәкдир. Программ кечмиш чөһрәтин мүһафизәси, һәм дә надир нөвләрин бәрпа олунмасы да нәзәрдә тутулур.

□ ТОМСК. Томскда Алт мусигиси күнләри баша чатмышдыр. Бурада Москва, Ленинград, Новосибирск, Дашкәнд, әлмаатынын дикәр шәһәрләринин ифачылары чыхыш етмишләр. Онлар кечән әсрләрин бөјүк бәстәкарларынын әлмәз әсәрләрини, һабәлә мүасир мүәллифләрин бу бахыш үчүн јаратдыглары әсәрләри динләјичиләрә тәгдим етмишләр. Ајры-ајры мусигі әлләтләринә һәср олунмуш фестивалларын кечирилмәси Томскда артыг бир ән'әнә чеврилмишдир. Бурада вилајәт филармонијасынын тешәббүсү илә вә јахындан иштиракы илә кларнет вә флејта бајрамлары да мүвәффәгијәтлә кечирилмишдир.

ВӘТӘНДАШЛЫГ МӨВГЕЈИ ТУТМАЛЫ

Јенидәкутрма Бакы мәншәт кондисионерләри заводунда әмәк коллективинин бүтүн фәаллијәт саһәләринә нүфуз етмишдир.

Мә'лум олдуғу кими, һагы олараг республика електротехника сәнајесинин флагманы сајылан бу завод кәнчлик мүәссисәсидир. Онун ишчиләринин орта јашы 26—27 јашындадыр. Ишчиләрин үчдә бир һиссәси комсомолчулардыр. Кәнчлијә хас олан төпәбөксәкларыны, мошулуғу, ахтарышы һәвәсини нәзәрә алсаг, разылашын ки, бу, сәнәдлиј гүввәдир. Мүәссисәнин техникин чөһәтдән јенидән гурулмасына, социал-иктисади инкишафына кечиш имканлар ачан «Интенсивлашдырма-90» програмынын һәјата кечирилмәсиндә төбии ки, кәнчләрин ролу аз дејил. Буна көрә бу кәнчләрин лидернин ким олмасына онлар бикаф јанашырлар. Комсомол төшкилаты катибинин, онун мүавинләринин сечкиси төләбләрин дәјишдијинә парлаг сübут олду. Онлардан һәр бири сечкиләрә өз програмы илә кәлмишди. Бу дәфә сәрәнјам ишини бир-бириндә зиддә олмачечаһына тә'мин едә верә билмәсини төлөб едән аудиторијанын гаршысында һәмин програмы мудафиә етмәк лазым кәлди.

Кәнчләрин програмында кадрлар һазырлығына ајрыча јер верилир. Јашлы јолдашларын — коммунистләрин иштиракы сүрүдү ки мәсәлә комсомолчулар өз өһдәсинә кәтүрмүшдүләр. Бә'зи ОТПМ-ләр үзәринә «төпбөл-төпбөл» һамилик өн јахшы истәсалатчыларын апардыглары вә һәр ики тәрәф үчүн мараглы олан практик мәшгәләләрә чеврилмишдир. Завод кәнчләри 2 мәрәлә ушаг евинә кетмиш, өз пешәләри барәдә сөһбәт етмиш, ушаглары илә көрүшмүшдүләр — ушаг евиндә төрөнә алан вә сабаһ һәјат јолу сечмәли олан јухары синиф шакирдләри практик олараг бу ишин бу күн көрмүләр. Заводун устаалары ушаг евиндә бүтүн електрик төчләрини чөкмиш, санитарија техникасыны тә'мир етмишләр. Онлар асуде вахтларыны да бирә кечирирләр. Заводда истирафәт кечләри вә дискотекалара һәкмән ушаг евиндән олан достларыны да дә'вәт едирләр.

Асуде вахт проблеми, бөјүк төрәфдән вә идманын инкишафы, кәнчләрин јатаг-ханаларда јерләштирилмәси... бүтүн бу ишләр јенидәнјарадылмы аһәнк алмышдыр. Мисал үчүн көтүрәк јатагханада јашајан кәнчләрин асуде вахты мәсәләсини. Комсомол катибі вә онун мүавинләри, фаалларә дәмәк олар ки, һәр күн јатагханада олмалы, орада сөһбәтләр кечирмәли, әдәбијат вә инчесәнәт хадимләри илә көрүшләр төшкил етмәли бир гәдәр чевримиш.

Компрессор сехинин устасы, комсомол төшкилатынын катибі Ағахүлүл Микајылов өн јахшы һәмкарларындан сајылыр. Шәкилдә: А. Микајылов (ортада) база орта техники пешә мәктәбинин бир груп шакирди арасында.

Комбинатын клубу адамла долу иди. Бурада кечирилән комбинат комсомол төшкилатынын конфрансы өз чәсарәтлилији вә ишкузарлығы илә әвәзләнмәдән фәргләнирди. Онә көрә ки, бу ил конфранс һәм ашкарлыг вә јенидәнгурма дөврүндә кечирди, дикәр тәрәфдән өламәтдар бир вахта — Үмумиттифаг Ленин Комунист Кәнчләр Итифагынын јарадылмасынын 70 иллији јубилејинә тәсадүф едирди. Комсомолчулар конфранса јүксәк өһдә-рүһүнүј илә, јүксәк әмәк төфәләри илә көлмишдиләр.

Комбинат 1987-чи илин план вә тапшырыгларыны 109,9 фаиз јеринә јетирмишдир. Бу илин өтән ајларынын планларына да мүвәффәгијәтлә өнәм едилмишдир. Бу нәтиҹәләрин газанылмасында иншаатчыларын јарыдан чохуну төшкил едән комсомолчуларын көркүн өмәји олмушдур. Гурашдырычылардан Горхмаз Нәримановун, Әлијар Бағыровун, Билал Пашајевин, дүлкәрләрдән Сәлим Сәлимовун, Тәлеһчиләрдән Илһам Һәмитовун, Сахавәт Һүсејновун, арматурчулардан Ханлар Мәммәдәлијевин, бетончулардан Рәвшан Бәкиловун, Заур Рүстәмовун, әнәнәсаздардан Шаһмар Шаһмуровун адлары коллективдә фәхрлә чәкилиб. Һәмин кәнчләрин тәчрүбәли уста кими јетишмәләринә һамы тәрәфиндән Көрә Ибадәт Вердијевин, Гафар Мәһдијевин, Рагиф Әлијевин, Әли Мәмәдовун башчылыг етдикләри комсомолчу-кәнчләр бригадалары дефолләрә пул мүкафатына, Бакы Шәһәр Комсомол Комитәсинин Фәхри јатагханада тәнгид столлары гојмушлар, бурада идман турнирләри кечирилир, гаҹлиләр һөкмән мүнафәтләндырылыр. Нәтиҹәдә һәјат чаванламыш, асуде вахт мараглы олмушдур, кәнчләр дәнә күчәјә чан атмырлар — бунда сәбәб јохдур. Онларын мөшәт шәраити дә јахшылашдырылыб — душхана јаратылыб, јохлама нәтиҹәсиндә јатагханада көнар адамларын јашадығы мүәјән олунмуш, онлары бурадан көчүрмүшләр.

Комсомол сәнаи мавирф системинә мәшгәләләрин формасы бир гәдәр дәјишдирилмиш, бу мәшгәләләр дискуссија гајдасында кечирилмәјә باشланмышдыр. Бурасы да чох мүһүмдүр ки, бундан сонра төбліғатчылары комсомолчулар өзләри сечәчәкләр. Даһа чох билән, өјрәтмәји бачаран, билдијини өсиркәмәјән адамлар арасындан.

Завода 66 комсомолчу-кәнчләр бригадасы комсомол групларынын «ИЛККИ-нин 70 иллијинә һәср едилмиш бахыш-сосиализм јарышы»ны иштирак едир. Бу тәдбирә јекун вуруларкән һеллединчи бал ишдә оперативлијә, иктиламын ишләрә фаал јолла көрә, өзүнү вә өтрафдакылара гаршы төләбкарлыгын артырылмасына көрә бир сөзлә, фаал вәтәндашлыг мөвгејинә көрә верилир.

Сизә мүвәффәгијәтләр диләјирик, чаванлар!

*

ПРОБЛЕМЛӘР БИРКӘ АРАШДЫРЫЛДЫ

(БАКЫ БАШ ТИКИНТИ ИДАРӘСИ СӘНАЈЕ ҮСУЛУ ИЛӘ ЕВТИКМӘ БИРЛИЈИНИН І НӘМРӘЛИ ЕВТИКМӘ КОМБИНАТЫ КОМСОМОЛ ТӘШКИЛАТЫНЫН КОНФРАНСЫНДА ГЕЗДИЛӘР)

Комбинатын клубу адамла долу иди. Бурада кечирилән комбинат комсомол төшкилатынын конфрансы өз чәсарәтлилији вә ишкузарлығы илә әвәзләнмәдән фәргләнирди. Онә көрә ки, бу ил конфранс һәм ашкарлыг вә јенидәнгурма дөврүндә кечирди, дикәр тәрәфдән өламәтдар бир вахта — Үмумиттифаг Ленин Комунист Кәнчләр Итифагынын јарадылмасынын 70 иллији јубилејинә тәсадүф едирди. Комсомолчулар конфранса јүксәк өһдә-рүһүнүј илә, јүксәк әмәк төфәләри илә көлмишдиләр.

Комбинат 1987-чи илин план вә тапшырыгларыны 109,9 фаиз јеринә јетирмишдир. Бу илин өтән ајларынын планларына да мүвәффәгијәтлә өнәм едилмишдир. Бу нәтиҹәләрин газанылмасында иншаатчыларын јарыдан чохуну төшкил едән комсомолчуларын көркүн өмәји олмушдур. Гурашдырычылардан Горхмаз Нәримановун, Әлијар Бағыровун, Билал Пашајевин, дүлкәрләрдән Сәлим Сәлимовун, Тәлеһчиләрдән Илһам Һәмитовун, Сахавәт Һүсејновун, арматурчулардан Ханлар Мәммәдәлијевин, бетончулардан Рәвшан Бәкиловун, Заур Рүстәмовун, әнәнәсаздардан Шаһмар Шаһмуровун адлары коллективдә фәхрлә чәкилиб. Һәмин кәнчләрин тәчрүбәли уста кими јетишмәләринә һамы тәрәфиндән Көрә Ибадәт Вердијевин, Гафар Мәһдијевин, Рагиф Әлијевин, Әли Мәмәдовун башчылыг етдикләри комсомолчу-кәнчләр бригадалары дефолләрә пул мүкафатына, Бакы Шәһәр Комсомол Комитәсинин Фәхри јатагханада тәнгид столлары гојмушлар, бурада идман турнирләри кечирилир, гаҹлиләр һөкмән мүнафәтләндырылыр. Нәтиҹәдә һәјат чаванламыш, асуде вахт мараглы олмушдур, кәнчләр дәнә күчәјә чан атмырлар — бунда сәбәб јохдур. Онларын мөшәт шәраити дә јахшылашдырылыб — душхана јаратылыб, јохлама нәтиҹәсиндә јатагханада көнар адамларын јашадығы мүәјән олунмуш, онлары бурадан көчүрмүшләр.

Комсомол сәнаи мавирф системинә мәшгәләләрин формасы бир гәдәр дәјишдирилмиш, бу мәшгәләләр дискуссија гајдасында кечирилмәјә باشланмышдыр. Бурасы да чох мүһүмдүр ки, бундан сонра төбліғатчылары комсомолчулар өзләри сечәчәкләр. Даһа чох билән, өјрәтмәји бачаран, билдијини өсиркәмәјән адамлар арасындан.

Завода 66 комсомолчу-кәнчләр бригадасы комсомол групларынын «ИЛККИ-нин 70 иллијинә һәср едилмиш бахыш-сосиализм јарышы»ны иштирак едир. Бу тәдбирә јекун вуруларкән һеллединчи бал ишдә оперативлијә, иктиламын ишләрә фаал јолла көрә, өзүнү вә өтрафдакылара гаршы төләбкарлыгын артырылмасына көрә бир сөзлә, фаал вәтәндашлыг мөвгејинә көрә верилир.

Сизә мүвәффәгијәтләр диләјирик, чаванлар!

*

Компрессор сехинин устасы, комсомол төшкилатынын катибі Ағахүлүл Микајылов өн јахшы һәмкарларындан сајылыр. Шәкилдә: А. Микајылов (ортада) база орта техники пешә мәктәбинин бир груп шакирди арасында.

БОЛГАР — СОВЕТ МҮӘССИСӘСИ ЈАРАДЫЛМЫШДЫР

Софија, ССРИ-нин вә Болгарыстанын онларча кооператив төшкилаты мүштәрәк мүәссисә тә'сис етмишдир. Бу онлара өз фәаллијәтләрини артырмаға — истеһсалын һәчмини, маллары кеифијјәтини јүксәлтмәјә, тичарәти кенишләндирмәјә бөјүк имкан верәчәкдир. «Совбулкоопа» ады алмыш јени мүәссисә сосиалист өлкәләриндә бу төрәфдән онлар илк тәчрүбәдир. Онун мәркәзи Софијада, фиаллары исә Москвада вә мүттәфиг республикаларын пајтахтларында јерләшәкдир.

«Совбулкооп» өз гаршысына онун үзәриндә олан төшкилатлара өрзаг мәһсуллары вә сәнаје маллары истеһсалы үчүн јени тургуулары јарадылмасынды, онларын техники чәһәтдән тә'мин олунмасынды, мәһсулларын сатылмасынды көмәк гојур. О, биринчи мәрһәләдә ики өлкәнин кооператив төшкилатлары арасында ән өнәмли әламәтдирмәсинә өз үзәринә көтүрүр. Лакин артыг өлкәләр дахилиндә дә бу, бөјүк әһәмијјәт дашыјыр. Бу, тәмизләмәләрдә, һәр һалда һамам јохдур, демәли, бүтүн бунлар өбтидан үсулларда елдир.

Әли Бәјрамлыја гајыдыр. 80 ендан 60-ы мөчүф. Һара кечүбләр? Бу, Республиканын мүхтәлиф јерләринә. Әлбәтә, кефләриндән кетмәјибләр. Мөчүф олублар дөрма очаглары үчүн етмәјә. Зәјлик вә Зәр кәндләриндән гара дамлара бахдым. Ешитмишдим ки, на вахтса инсанлар гара дамларда јашајыблар. Демәјәсән, гара дамлардаела өнә ниди дә јашајырлар.

Адамлар, хүсусилә кәнчләр дар кәндләримизин, бүз булагларымызы, тәмиз һавалы обалары тәрк етмәк фачиәдир. Тәзә евләнәнләрә торпаг саһәси верилмир, өз тикмәк үчүн шәраит јохдур. Һәләјәт, ән башлычасы мүтләв ишсизлијдир. Иш мејданлары ачмаг үчүн кенишләнмәк кәрәк дә, ишсизлијдир. Бу барәдә өтән ил дөрт етдиримиз «Сәрбәстмиз» јазысында кенишләнмишдиләр. Бу күн дә токар өд бирләрә: Колбәчөрдә мүхтәлиф даш ачарханалары вар, тәсәрруфатын истигаәтинин дәјишмәси, (тахыл, тәрәвәз, картоф), сәнаје типли објектләр, хүсусилә алачаһылыг сехләри ачмаг олар. Јалныз ишсизлијә көрә кетмәјә чалышмаг — кәндләрин сиасәсі дејишә биләр, јоллар абадлашар, инсанлар абад обаларыны тәрк етмәзләр.

Чөндар кәндиндә бир гоча илә хејли сөһбәт етдим.

— Сон вахтлар бурадан Гах рајонунун Шыхлар кәндинә 10 ајлыг көчүб. Һеч мүнарибә илләринә бәләд көчмәкләр јох иди. Дөрма кәндә тәрк елә мәк олармы, ај оғул? Чаванлар һеч бәнд алмырлар кәндә. Инди һәлә јахшыдыр. Бос сәнәдә, пајызда нечә олачаг? Палчыг әлиндән тәрләмәк олмур. Гыш ајларында дүнја илә әлагәмиз кәсилир...

Һәмин кәндә мәнә бир мәктәб кәстәрдиләр. Мәктәбин мүәллифи Әбдүл Мәмәдов Гахын Шыхлар кәндинә Баллы Бәләдән кәлиб. О, мәктәбдә сенечкин әсасында јаранмасы үчүн конкрет олараг нә кими ишләр көрмәјә чәһд едә биләчәји? (Мән гәсдән нә кими ишләр көрмүсүнүз суалына вермирәм). Бу суалын чавабы јохдур. Тәкчә, бу суалымы?

— Арзуман, адамларын дөрма јерләри тәрк етмәсинә нечә бахырсынызы? Ахы, онларын арасында кәнчләр дә чохдур. Бу миграсија шүбһәсиз, рајонун иттисадијјатына мәнфи тә'сир едир.

— Рајонумузун кениш әразиси инсан вериб ки, республикамызда 21 рајон арасында бу ајрылмалары гәбул едәк... Динчалмәјә кәлмәкдәнмәр дә чохдур. Бу әламәтләр јенә дә бизи ону ајрылмалыдыр да. Гыз вә ојнрин, гыз ајлыры... Әлбәтә, бу, тарда башы амилдир дә рол ојнајыр. Биз мәһсулумузу һәмишә үчүз сатырыг. Мәсәлән, бурада 100 маната сатдығымызы гојуну Јевлахда, Бәрдәдә 140—150 маната сатырлар. Аранда помидор 40 гәпијә оланда, биздә 80 гәпијә верирләр.

Әлбәтә, кәндин ахынын сәбәбини төкчә бу амилләрлә бағламаг тәкәнҹ дүзкүн олмаз. Ву чүр һаллар сон илләрдә һәр јердә олуб, олачаг да. Лакин сөһбәт бүтөв анлаларын, бөлкә дә нәсилләрин өчмәсиндән кәндин дөрмәк күчү, објектив амилләр нәзәрә алынмалыдыр.

Көлбәчөр дөнүз сәвијәсиндән 1.400 метр һүндүрлүкдә јерләшир. Мүтәхәссисләрин гәнаәтинә көрә бу, нисбән јашајыш үчүн ән әлверишли, бөлкә дә идеал чөграфи һәдди. Төәссүф ки, бу өмәлләр амил дә адамлары дөрма торпагда сахлаја биләмир.

Нәсабланмалы ки, бир илдә нечә мәнзил истисмар олунур? «Истису» Төтөрә ачыр. Һесабланмыш ки, бу рајонда 6—7 дашкарханасы истифадәјә вермәк олар. Бу мүәссисәләр нәнкин Көлбәчөр рајонуну, бүтөвлүкдә республиканы тикинтә, бәзәјә, Көлбәчөр мешәләринин, бағларынын мәһсулуну истеһсал етмәк үчүн консерв сехләри төшкил етмәк мүмкүндүр.

Өзүмү инанырам ки, бу чүр чинсләрдәнмәк «кәләҹләрә». Амма ән әјан мәнзилә, мәдәнијјәт гајрылмасында да бөјүк проблемләр кими гаршымызда дурур. Кәнчләр ахтарыр, експеримент кечирир. Амма нечә олса, чох шүкүр ахыр гајыдыр дөрма очага. Дөрма очага пенсијалы рүтбәсиндә гајытмаг лазым дејил. Бу очаг онда бизи өсиркәјәчәк... Үзүмү рајон кәнчләрә тутуј дејирәм: бу чөтинлијин арадан галдырылмасы үчүн конкрет олараг нә кими ишләр көрмәјә чәһд едә биләрсиз? (Мән гәсдән нә кими ишләр көрмүсүнүз суалына вермирәм). Бу суалын чавабы јохдур. Тәкчә, бу суалымы?

Ј. ИСМАЈЫЛОВ.

КОМСОМОЛДА ҺЕСАБАТ ВӘ СЕЧКИЛӘР

СЕИБ-ин баш директору Ф. Һүсејнов хош хәбәр вермишдир: Бирлијин иншаатчылары үчүн 9-чу микрорајонда 45 мин квадратметр саһә ајрылмышдыр. Колон илдән бурада мәнзил тикинтисинә кениш мејдан вериләчәкдир.

Бакы шәһәр ХДС Ичраијә Комитәсә сәдринин мүавини М. Әлијев дә чыхыш етмиш, иншаатчылар үчүн мүнасиб јердә бағча-бостан саһәсинин ајрылмасында көмәк едәчәјини билдирмишдир.

Објектләрин тикинти материаллары илә нис төчләә олунмасы, фәһлә јатагханаларында, хүсусән аилә јатагханаларында јер мәһдудлуғу, али мәктәб мә'зунларынын нитнисаы үзәрә ишлә тә'мин олунмаларды вә с. мәсәләләр дә көрүлүб мүзакирә едилмишдир.

С. БАҒЫРОВА.

АЛАҺӨЛҮ АҒЛАР КӨРДҮ

Дағлар јаҗа чаһ-чаһаллыдыр. Сентјабрын сонуна јахын дағлара сәфәримиздә мәгсәд Алакөлү көрмәкдир. Е'тираф едим ки, индијә ким нәинки Алакөлү көрмүш, һеч варлыгындан белә хәбәрим јох иди. Мәни Алакөлү көрүшүнә апаран Шамил Әскәровун сәвинчини, гуруруну дүјмүшдүм: — Бу бөјүк көлүмүздән хәлгин хәбәри јохдур, — дејирди.

— Јенә нечә дәфә, — дејә мүнәгә едирәм.

— Үч-дөрд Көјкөлү чәнәр. Сарыјер јаҗында јерләшән нефәсли дүзләриндән кечирик. Дағларда дүз? Бәли. Бу јерләрдә көз ишләдикчә ҺӘ чаванлар чөлләр вар. Һәлә јүрд јерләриндә алачыглар галмыр. Һәлә сүрүләрин һамысы арана енмәјиб. Һавалар јахшы кечир. Булаг башына енән кәлиндән һансы өлдән олдуғуну сорушурсуз.

«Бәрдә чөлләриниз!» — дејирсиз. Јалныз о үзүндән дүзләрдә дә ара-сырә сүрүләр раст кәлирик. Арана төлесмиләр. Санки дағлары кимсәсиз гојмаг истәмирләр.

Дүшүнүрәм ки, булар да мәчбурдә сонра Сарыјер, Сәрчәли дағы, Дик пилләкән кимсәсиз галачаг. Һәр аддымда раст кәлдијимиз бүлаглардан, кичик чаҗларын суларына бахмагдан дојмуруг. Ичмәндән дә.

Машынымыз нечә долајдан, јолдан ашыр, кәдикдән кечир. Нәһајәт, Сәрчәли дағынын өтәјиндә әзәмәтлә ујјан Алакөлү көрүрүк. Һөгиәтдән, әфсанәјә бөнәмәсәләр — әчәмләр көрүнмәјәк. Јаваш-јаваш сәһнә енирик. Јашылбашлар, әрдәкләр, тағнамадымызы башга гушлар әзаҗы дәлраланан көлүн гыјчын суларына баш вуруб сүмәдәнләзәт алырлар. Кәјә дағларлар көрүнүр. Көлүн сәһилиндә дуруб она бахмагдан дојмуруг.

Белә јерләрдә дүшүнмәмәк чәтиндир. Јол боју ким јердә чөбләриниз раст кәлмишдин. Илк дәфә ким ки, дағларда чөбләриниз көрүрдүм. Јаҗлара көлән чөл чәмаатынын, узун илләр бу јерләрә кеч өлүјүн обаларындыр. Чохдан сәлиниб. Нә чох чөрәк кәлди. Әнәнәләрә өн өлдүм дағларын тәмиз гојнунда өбәди ујјанлара. Амма сон мөнзилин гәриблији гәлбими кәврәлди дә. Сон мәнзилимиз дә дирилә ким нәзәрдән узаг олмамалыдыр. Бир дә бу дағлардан гоншу Ермәнистана узанан гәз көмөрләрини көрдүм. Бәс, һәмин хәтдән өзүмү нечә, нәтичәдә өз бөјүмүзүмү? Үмумијјәтлә, нечә олур ки, одумуздан гоншулар ичиниз, өзүмүз јох? Гәрибә вәзијјәтдир...

Јаҗда бу кәлдә чиммәјинләззәтини тәсәввүр едирәм.

Јох, белә тәмиз суда чиммәк дүжүн дејил. Көрәсән, өз бөјүк көзүнүз нечә јарасы? Ахы, дүнја көлләринин һеч бириннин јаранма тарихи белә дејил. Тәкчә Көјкөл истисналыг тәшкил едир. Чүнки ким ки, мәшһур әәләләрин тарихи мә'лумдур. Јегин Алакөл бу дағларда јаҗыдыр. Сүјү да булаглараын, әнәрләрдән ахан гар суларынын мәһсулудур.

Биз Алакөлү көрүшүнә тәлесиндә дә, ондан ајрыланда да, јол боју Шамил Әскәров тез-тез машынды сахлајыр, өтрәф тәпәләрә, чанғылларда гәрибә дашларда «көрүшүр». Мән онун бу һәрәкәтиндә, јол донкихотлуғунда вәтәнпәрвәрлик, торпаға елә дәрин мөһәббәт, вүрүнлуг көрүрәм.

Көлбәчөрдә һәјат јолдашы Назилә ханымын адындан бир өтрафа дә сәләјирләр. Күја Назилә ханым дејиб ки, өзкә кишиләр өнә даш-баш кәтирир, мәнимки исә јалныз даш. Һәгиәтән өнин өтрафы дағлардан кәтирилмиш мүхтәлиф дашларла долудур. Шамил кишн бу дашларын көлечәк формасыны, нәјә хидмәт едәчәјини индидән көрүр. О ки галды јунфә мәсәлә-синә, инанмырам ки, Назилә бачы белә десин. Чүнки о да һәјат јолдашы кими тәмизтарих адамдыр.

Күнүш әјилиб Басаркечәрин үстүнә. Јох, бир аз сарı, Ағкөлдә. Бөјүк шаирмиз Әләскәрин дағма диҗарына төрәф. Кәрүҗә гајдыдыр. Дәлидаһы јамачларында ишыјлардан алачыглара бахабаха Истисуја енирик. Төрәф бојунда Көлбәчөр гајдыдыр. Денкләрин бириндә сәнаа парылдајыр, Дүшүб бахырыг. Бу көз гамашдыран төпәдә нә көрәк јахшыдыр? Шүүә гырмыглары. Истису заводунун шүүә гырмыгларындан белә бир нечә төпә әмәл көлиб. Инана биләмәсәк ки, бу дәрәчәдә мә'сулијјәтсизлик олар. Јегин кечәс бу төпәләрә ја сел-су, ја да бир башга гүввә чаја сүрүүдүрчәк...

Ертәси Јухы республика Аграр Сәнаје Комитәсинин Истису Истисаал Бирлијинә кәлиб «төпләр»ин јарәмә таһрихи илә марагланырам. Директор Фроит Бәрамов аз гала мә'әмаси бир иш үчүн кәлдијими үзүмә дејир: «Гу-тумуз варды, ора текрдүк, долуб». (?!).

Чыхдыг бутулкалар нечә дә һара кәлди ора атылмамалыдыр. Текрар истәчәл үчүн лазымы әрә, мәнтәгәләр тәнвил верилмәлидир. Јери кәлдијиндән, Истису Бирлијинин бүкүнкү вәзијјәтиндән дә гысача данышмаг истәјирәм. Завод чох бөрбәд, дејердим ки, гәзәл вәзијјәтиндәдир. Онун иллик күчү чәмиси 20 милјон бутулка төшкил едир. Республика әналиси адамбашына илдә күчә үч бутулка истису ичә биләр. Төрәмә исә бундан гат-гат артыг ахыб төкүлүр.

Истису Истәчәл Бирлијинин директору Ф. Бәрамов нә вахтса јени завод тикинләчјини кәзләјир. Амма кәзләмәк аздыр. Онун тикинтијнә, тәкә бу јазылар дөрма торпага, ел-обаја аз да олса хејир кәтирсин. Сөзүн әсл мә'насында, Шамил Әскәров нарахат адамдыр. Башгасы олса, бүтүн күнү музејдә отурар, нечә дејирләр, «өз иши јох, ишдән олар». Амма јох, о, Истису төсәбисинә кедиб ајлардан бәри топланмыш зибилин дашынмасынды тәшкил едир. Азәрбајчан КП МК-ја Көлбәчөрлә бағлы төкәнләринә јазыр...

Көлбәчөрнин проблемләри чохдур. Мән дар рајонунда кәндләрин бошалмасындан, күтләви ишсизлијдән, јоллардан, мәишәт гајрыларындан да сөһбәт ачмаг истәјирәм.

Достојевскинин бир фикрини охујуг чатдырмаг истәјирәм. О јазыр: «Биз һамымыз кәндләр чыхмалыјыг. Бәнд бизим көкүмүз, башланғычымызды. Кәнд милли характеримизин јарандығы вә јинтишаф тапдығы ана ағушудур». Мән илләр бундан өвәл дунја башдан-баша кәндләрдән ибарәт олду. Инкишафын мүасир сүр'әти дүнјанын башдан-баша шәһәрләшмәси төһлүкәсини јаратдыг.

«Москва» колхозуна јолланыдым. Рајон мәркәзиндән тәхминән 50 километр аралыда јерләшир. Мәрчимбе вә Аггаја кәндләринә маскиталдан сонра даһа 15 километр галыр. Сон 15 километр даһа чәтин гәдәр елә. Өтүсүнүн дамлары фонунда бу јолсузлуг даһа тез нәзәрә чарпыр.

Мәрчимбе күнортачағы чатмышдым. Јад адамы бу јерләрдә тез көрүрләр. Идарә бинасынын јанында үчләрдә, нәфәр дајанмыб сөһбәт едәјирди. Үзләри түкүз, әјин-баллары нимдаш адамларда кәјли сөһбәт еләдим.

— Нә ишлә мөшғулсунуз? — дејә сорушдум.

— Кәндчијик, гардаш, кәндчијик, — дејә онлардан бири дилләнди.

— Кәндли олдуғунузу билирәм, бәс кәндә нә ишлә мәшғул олурсунуз, ишинизин күчүнүз нәдир?

Чаваб вермәјә онлар бирбириннә үзүнә бахдылар. Нәһајәт, бири бу «четин» суала чаваб вермәјә чәсарәт еләди.

— Јери дүшәндә от бичирик, башга ишләрә кедирик.

— Фермада ишләјәнинизә, түтүн бечәрәнинизә јохдур?

— Вар, әлбәттә, вар.

— Нечә јашајырсынызы, кәндә өүк-кәзәрәнизиз нечә? Клубдан, мәдәнијјәт евиндән, һамамдан-заддан һәјатыныз вар?

Лап әввәлдән сөһбәтә киришән чаваб верди:

— Клубумуз анбардыр. Һамам јерли-дибли олмајыб фермаларына лајиг көрүлмүшләр. Вәнид Низајовун башчылыг етдији комсомолчу-кәнчләр бригадасы өз «Өн јахшы комсомолчу-кәнчләр бригадасы»нә вә мүнәлинин алмышдыр.

Лакин јени гајда илә, јенидәнгурманын төләбләри әсасында ишләмәјә өјкәл төрәдән сәбәбләр дә аз дејил. Өнә јаҗ е'малы заводу комбинаты ганы вә пенчәрә илә вахтында тә'мин етмәдијиндән бу илин икинчи вә үчүнчү үүрләриндә бошаҗанмалар олмушдур. Ишин әһәнкдарлығынын позулмасына јенә дә сәбәб мүәссисәнин металла там тә'мин едилмәмәсидир. Бә'зи кәнчләр ишә бурахыр, прогул едирләр. Кечән ил комбинат үзәрә учмуш прогулун сајы 136 адам-күнү, бу илин сәкиз ајында исә 87 адам-күнү олмушдур. Кәнчләрин, хүсусән комсомолчуларын прогула јол вермәләри төәссүф доғурур. Бу чүр интизамсызлыга көрә онлардан бир нечә тәнбеһ алмыш, һәр бири јенә мә'зунијјәт мүддәти 3 күн азалдылмышдыр. Әвәллər дикәр сехләрә нүмунә кими адлары чәкилән 51 нәфәр комсомолчунун чалышдығы бал истәсалат көпүсүндә да тә'лим-тәрбијә ишләри зәиф гурулмушдуру. Бурада ишләјән бә'зи кәнчләр прогулу кими мүхафатдан мәһрум едилмишләр. Әләбәттә, комсомолун «Незәрет посту», «Комсомол прожектору» нәзәрәти вахтында күчләндирә биләрдиләр, бу чүр һаллар баш вермәзди. Бу, һәм дә өндән өрәли кәлир ки, «КПІ»-нин кечирдији рәдләр нәтичәсиз галыр.

Комбинатын комсомол комитәсинин катибі Дәвләт Ағајев һесабат мә'рузәсиндә бу мәсәләләрдән әтрафлы данышды.

Конфранса мүәссисәнин рәһбәрләриндән, партија комитәсиндән нүмајәндәләр, сех рәиснләри, һами-тәрбијәчиләр дә көлмишдиләр. Бә'зиләрә ишсиз гадын вардыр. Енкелс адына колхозда 180 нәфәр, 1 нөмрәли совхозда (Зәр отчилик-судчулуг совхозу) 421 нәфәр, 3 нөмрәли совхозда 562 нәфәр, «Гәләбә» колхозунда 106 нәфәр, Һүсу һачыјев адына колхозда 96 нәфәр, 2 нөмрәли совхозда (Кешдәк вә Зәјлик кәндләриндә) 660 нәфәр ишсиз вар.

Әлбәттә, бу, һәм сүјаны дејил. Кечән ај Мәркәзи Комитәдә кечирилән мүшавирә гәдәр елә дилдә кими, Көлбәчөр рајонунда әмәк габилијјәтли адамларын чүдә бир ишләмәјә. Бу «чүдә бир»ә өз тәкрибинә көнчләр әсас көкинкенти тәшкил едир. Тәбиндир ки, пенсија јашына чатмыш минләрлә адам нәзәрә алынмајыб. Әслиндә дар шәраитиндә јашајан 60 јашлылар әмәк фәаллијәтиндән кәнарда галмышлар...

Әли Бәјрамлы, Зәр, Зәвәл, Зәјлик кәндләри рајонун нисбәтән инкишаф еләмиш обалары үчүн јени тургуулары јарадылмасынды, онларын техники чәһәтдән тә'мин олунмасынды, мәһсулларын сатылмасынды көмәк гојур. О, биринчи мәрһәләдә ики өлкәнин кооператив төшкилатлары арасында ән өнәмли әламәтдирмәсинә өз үзәринә көтүрүр. Лакин артыг өлкәләр дахилиндә дә бу, бөјүк әһәмијјәт дашыјыр. Бу, СССР-нин әразисиндә мејвә е'маллы, от мәһсуллары истеһсалы вә дикәр мәһсул нөвләри үзәрә чох да бөјүк олмајан мүштәрәк мүәссисәләрин тәшкилинә башланмагдыр. Мәсәлән, Рәзаан кооператорлары «Совбулкооп»ун көмәји илә јахшы низама салынмыш болгар технолокијасынын истифадә етмәкдә пешәдир истеһсалына тәшкил етмәк мүјјәтиндәдирләр. Молдавијанын нümајәндәләри исә алма е'маллы заводунун тикинтисинә бөјүк марагла көстәрирләр. ССРИ-нин бир сыра рајонларында кәнд-әрзи истеһсалатларынын јарадылмасы барәдә данышылмаг башланмышдыр. (СИТА).

ПЕДАГОГ

ПЕДАГОЖИ ШУРА

РИЈАЗИЈЈАТЧЫ ОЛМАГ МӘЧБУРИ ДЕЈИЛ

ЛАКИН ҺАМЫНЫН РИЈАЗИЈЈАТЫ БИЛМӘСИ ВАЧИБДИР

Бакыдакы һ. Мәһмудбәјов адына ријазијјат төмәјүллү 2 нөмрәли орта үмумтәһсил мәктәби һаггында гәзетимиздә дәрч олунмуш «Ријазијјатчы олмаг мәчбури дејил» сәрлөвөкли јазы (01.09.88) охучуларын арасында бејүк инс-сәда доғурмушдур. Мәктәб барәдә кәнди мә'лумат топламаг үчүн редаксијаја телефон зәнкләри вурулмуш, чохлу мәктуб дахил олмушдур.

Мүхбиримизин өз охучуларымызын суалларына мәктәбин директору физика-ријазијјат елмләри намизәди Бенјамин Әлијев чаваб верир.

—Бенјамин мүәллим, ријазијјат төмәјүллү үмумтәһсил мәктәбинин јарадылмасына сәбәб нә олмушдур?

—Мәктәбин јарадылмасындан әсас мәгсәд бачарыглы ријазијјатчылар јетишдирмәкдир. Икинчиси, инди елә бир дөврдә јашајырыг ки, әз гала һәјатын бүтүн саһәләриндә компјутерләшмә кедир. Бәс, ријазијјатдан башы чыхмајан онлардан нечә истифадә етсин? Һеч узаға кетмәк лазым дејил: харичи өлкәләрдән республикамызын ајры-ајры гибб очагларына кәтирилмиш електрон апаратлар онларла јүксијјәт јарада билән «дилманча» мөһтачдыр. Демәјик одур ки, дикәр пешә саһибләринин дә ријазијјаты билмәси вачибдир. Башга проблем дә нарahатлыг доғурур: республикамызда ријазијјат тарихи илә мәшғул олан кадрлара чидди еһтијач вар. Бәлкә елә бунун нәтичәсидир ки, Н. Туси кими шанр-алим ријазијјатчымызын һәјаты вә јарадычылығы лајиһәчә тәдгиг олунмајыбдыр. Амма үмидимизи гырмајар, мәктәбимиздә ријазијјат тарихинә мејл көстәрән мә'зунлар һазырламаг да нәәрдә тутулмушдур.

— Мәктәбинизин мә'зунларынын бачарыглы ријазијјатчылар олачағына там әминсиниз?

—Кәлин мәсәлә белә гојмајаг ки, мә'зунларымызын һамысы мүтләг ријазијјатчы олмалыдыр. Әввәлки сөһбәтимиздә дедијим кими, бунә еһтијач да јохдур. Лакин онларын һәр биринин ријазијјатдан јахшы баш чыхарачағына шүбһә етмирәм. Әввәла, бизим мәктәбдә дәрс-ләр дәринләшдирилмиш проглам әсасында кечирилир. Өзүн мүәллимләри мәмрәд проглам-лара јарадычы јанашыр. Јанашыр, фикирләрини коллектив гаршысында ачыг сөјләјирләр. Бүтүн фикирләри нәәрдән кечириб үмуми нәтичә чыхарырлар. Һәтта һәр һансы бир мөвзунун проглам-ны вазырләјирләр. Јахуд да вачиб билдикләри мөвзу-ја әлавә саат ајырырыг. Дикәр тәрәфдән, биздә Азәрбајчан ССР ЕА механика вә ријазијјат, кибернетика вә физика институтларынын өмәкдашлары да јаҳс кечирләр. Үчүнчүсү, колчөкләр мәктәбә хүсуси мәсләһәт отағы јаратмаг фикриндәјик. Механика вә ријазијјат институтунун өмәкдашларын-дан бири тә'јин олунмуш чәдвәл үзрә һәр күн һәмин отага шакирдләрә мәсләһәт верәчәк. Кимин нә суалы өлса она мүрачиәт едәчәк, бир сөзлә, мәсләһәт отағы дискуссија мәркәзинә чевриләчәк.

Мәктәбдә ССРИ-дә функсионал анализ елминин јарадычыларындан бири, академик Зәнгі Хәлилов адына, ријазијјат вә республика кибернетика институтунун јарадычысы академик Өшрәф Һүсејнов адына исә компјутер аудиторијалары јарадачағыг. Тәбии ки, бүтүн бунлар бачарыглы ријазијјатчылар үчүнмүр. Бүтүн ки, бүтүн бунлар бачарыглы ријазијјатчылар үчүнмүр. Јери кәлмишкән хатырладым ки, мәктәбимиздә шакирд дөврү ил бөјү апарылыр.

Фүрсәтдән истифадә едиб гәзетинизин охучуларына бир умачағымызы билдирмәк истәјирәм. Мәктәбимиз көрәкли маарифпәрвәр Һүбибә Мәһмудбәјовун адыны дашыјыр. Мәктәбә маариф хадиминин өз-музејини јарадырыг. Онун һаггында мүхтәлиф материаллар топлајырыг. Мәһмудбәјовла бағлы кимин әлиндә нә мә'лумат, сәнәд варса, ону биз көндәрмәләрини хаһиш едирәм. Үмидимизи хатырладыраг: Бакы, Б. Сәрдаров күчәси, 24; телефон нөмрәмиз белә-дир: 92-69-51.

Сөһбәти јазды:
Камандар ӘЈВАЗЛЫ.

ЈЕНИ РУБРИКА: НЕЧӘ ЈАШАЈЫРСАН, КӘНЧ МҮӘЛЛИМ?

ОХУЧУ МӘКТУБУ МӘВЗУ ВЕРИР

Мүәллимин кәнч шәхсијјәтин мә'нәви аләмини мә'мары адландырыр, мүәллим өмәјинин дәјәри һаггында мө'тәбәр мөчүчләрдә, мәтбуат сәһифәләриндә һәмишә бәлгәтә дашынмыјыр. Амма, тәәссүф ки, бүтүн һаләләк сөз-дүр, мүәллимин гәдрини билмирик. Ону да фикирләшмирик ки, мүәллим бир пара адамын ајагына вериркә, һәјатда өз јерини тапмагда она көмәк етмирикә, балаларымызын, халгымызын, һәјат, чәмијјәтимизин кәләчәјинин «балталаныры». Кәнч мүәллимләрин чәтинликләри исә олдуча чохдур.

Бәс, бу чәтинликләр һансылардыр? Онлары арадан галдырмасы үчүн нә едилмәлидир?

Јени ачдығымыз «Нечә јашајырсан, кәнч мүәллим?» рубрикасы алтында дәрч етдијимиз јазыларда бу сәнәкләри суаллара чаваб верәчәјик. Ашағыда һәмин көбүндән олан илк јазымы охујачағсынызы.

Һөрмәтли редаксија! Гәзетинизин бунлы 15 сентјабр тарихли нөмрәсиндә дәрч олунмуш **«Мүтәддәс ада лөкә»** сәрлөвөкли мәгаләни охујандан сонра сизә мәктуб јазмаг гәрарына кәлдим. Онсуз да билирәм ки, мәктубум дәрч олунмајачаг. Амма үрәјими бошалтмаг истәјирәм. Бизим Загатала рајонунда мүәллим лап чохдур. Она көрә дә мәктәбләрдә сыхлығыдыр. 80-чи илдә мәним 25 саат дәрсим вар иди. Сонра һәр ил мәктәбимизә тәзә мүәллим кәндәрилди, дәрсләр бөлүндү. Инди рус дили мүәллимләринин 9 вә ја 12 саат дәрс јүкү вар. Инкилис дили мүәллими һәфтәдә дөрд саата ишләјир. Елә мүәллим вар ки, 40 маһ мааш алыр. Белә олдуғуна да мүәллим доланмаг үчүн башга ишләрин гулпундан јапышмаға мөчбурдур. Мәсәлән, мән өзүм бош вахтларда әлимдә тоха јүк машынына колхозчуларла бирликдә колхоза ишә кедиб түтүн бечәрирәм. Елә дүшүнмәјин ки, хош күнүндән белә едирәм. Јох, мәни буна мәчбур едән маддәи вәзијјәтимин ачынылығыдыр. Еһтијач үзүндән алвәрә кедән, јајда мүзәда башгасына фәһләлик едән, пулла шакирд өрәдән мүәллимләр таныјырам. Һәтта машыны оланлар ора-бура вурнуҳов халтура еләјирләр.

Бу да һеч кимә кизли дејил ки, мүәллим ајда 300 маһ маат алса белә, јенә дә бә'зи идарә ишчиләриндән, түтүн јанчысындан, ДАМ өмәкдашындан, тичарәтчиндән... пулданыр. Чүнки өз гијмәтинә һеч кә ала билмирсән. Мәним һәјат јолдашым да әли тәнсилли мүәллимдир. Доланачағымыз ис...

Јајда бир чохлары курортларда динчәлә биләр ки, мүәллимләр белә кедә билмәзләр. Бәс, онлары нәтичәсиз нечә олуг?..

Бизә кәнд мүәллимләри колхоза минәтдарыг һеч олмаса колхозун һесабына бирдәфәр доланырыг. Институтлар ис бир учдан диплом верир рајонлара кәдә кәндәрир. Лакин һеч фикирләшән јохдур ки, онлар нарада, нечә јерләширләр? Чаван бир инкилис дили мүәллими РХМШ-да мүдир көзләјирди. О деди ки, 30 маһаг маашла ишләјир, долана билмир. Она көрә дә өз пешәсини атыб башга ишә кечмәк истәјир. Өзүнүз фикирләшин, белә олдуғда мүәллим нуфузу јығылмаг сәбәбә ачмаг дејирми?

Шабан ИСРАФИЛОВ,
Загатала рајону, Ашағы Тала кәндиндәки 3 нөмрәли мәктәбин рус дили мүәллими.

«ПЕДАГОГ»ДАН: Тәбии ки, өз һәјат тәрәфиндән вә көрдүкләриндән сөһбәт ачан кәнч мүәллимин Ш. Исрафиловун сөзүнү Загатала рајону јаранмаг, совет вә комсомол органларында гәрибләјә салмајачағыг. XIX Үмумиттифаг партија конфрансында М. С. Горбачов јолдашын дедији кими «Мүһакимәләрин гејри-адилијиндән горхмаг лазым дејилдир Дискуссијаларын һәр һансысинә динсинә сығрамаға вә үмидсизлијә гапылмаг лазым дејилдир». Өзүнүз, «демократија», коллективин доғру сөз сөјләмә гаршы гадырмаг һиссини, бәдиијјәтдә, конкрет хејирхаһ тәдбирләр әвәз етмәлидир.

Ш. Исрафиловун галдырдығы проблемлә бағлы охучуларымызын мөктубларыны көзләјирик.

Бакы, Ленин рајонундакы 128 нөмрәли орта мәктәбин итбидан синиф мүәллими Есмира Казымова һәм шәһәрдәки, һәм дә педагожи коллективин дәрин һөрмәтини газанмышдыр. Шәкилдә: Е. Казымова I «Б» синифиндә дәрс заманы.

СУАЛ-ЧАВАБ

М. Ф. Ахундов адына АПИ-ни 1977-чи илдә фәргләнмә диплому илә бәтирмишәм. 3 ил тә'јинатла Шамахы рајонундакы Сунду кәнд орта мәктәбиндә мүәллим ишләмишәм. Тә'јинат мүддәтини башы вурулдан сонра Вәкаләтдә 241 нөмрәли орта мәктәбә ишә кирмишәм. Һазырда исә 94 нөмрәли ОТПМ-дә чалышырам. Еһтијатдакы көрә или мәктәбләри фәргләнмә диплому илә бәтирәнләрә әлавә әмәк һаггы верилмәлидир. Мән бу барәдә көрмәлидиримми мүраҹиәтдә етмишәм. Амма мәнә дедиләр ки, өјә пешә, мәктәбә бәнзәр системдә (орта мәктәбдә) кәндирилмә көрә бу сәнәдләрә истифадә едә билмәрәм. Дорғудурму?

Рәшидә ҺӘМДУЛЛАЈЕВ,
Бакы шәһәри.

Сов.ИКП МК вә ССРИ Назирләр Советинин 13 мәрт 1987-чи ил 325 нөмрәли гәрарына әсасән мүәссисә, идарә вә тәшкилатларын рәһбәрләри тәдрисин формасындан асылы олмајараг алы мәктәбләри фәргләнмә диплому илә битирмиш мә'зунлары вәзифә маашы чәрчивәсиндә даһа јүксәк әмәк һаггы илә тә'мин етмәлидирләр.

Әмәк һаггынын мүәјјән едилмәси һәмчинин аттестасија комиссијасынын гәрарына мүвафиг олараг онун дәјишдирилмәји вахта гәдәр сахланылыр. Әкәр алы мәктәби фәргләнмә диплому илә битирән мүтәхәссис бу гәрардан әввәл ишә гәбул едилибсә вә онун әмәк һаггы ашағы һәчмдә мүәјјәнләшдирилибсә, онда даһа јүксәк әмәк һаггы јенә дә вәзифә маашы чәрчивәсиндә 1987-чи илин 13 мартындан е'тибарән верилә биләр.

Бу күзәшт һансы системдә ишләмәсиндән асылы олмајараг бүтүн кәнч мүтәхәссисләрә аиддир.

Јери кәлмишкән хатырладаг ки, бу мәсәлә илә бағлы ССРИ Дөвләт Әмәк вә Сосиал Мәсәләләр Комитәси, ССРИ Маліјә Назирлији вә ҮИҺИМШ-ни 22 декабр 1987-чи ил тарихли 291-ЈИ нөмрәли мәктуб әсасында ССРИ Маліјә Назирлијинин (иәдәнки Халг Тәсилиә Комитәси) 31 декабр 1987-чи ил тарихли 95 №-ли тә'лимати мәктуб чап илдән гүввәјә мүмкүндүр. Мүвафиг көстәрилә әсасән алы мәктәби фәргләнмә диплому илә битирмиш кәнч мүәллимләрин әмәк һаггы фәалијјәтә башлајыры вахтдан иш стажы 3 илдән 8 илә гәдәр оланларда ејни һесабланыр.

Чавабы һазырлады:
Ч. АЛЫЈЕВ,
Һүгуг мүшаиг.

РЕПЛИКА

ЈЕРДӘЈИШМӘ НӘЈИ ДӘЈИШДИ?

«Һөрмәтли редаксија!

Мәктәбимиз 1979-чу илдән фәалијјәт көстәрир. Инди бејүк тәдрис корпусумуз вар. Шәрәфлимиз пис дејил. Индијәдәк һәр өз кабинетиндә саатчо дәрсини кечирди. Јени дәрс илинин әввәлиндән ис Шаумјан Рајон Халг Маарифи Шө'бәсинин көстәриши илә мәктәбдә јердәјишмә апарылыб. Ј»'ни кичик корпуса јерләшән чоғрафија, тарих вә әдәбијјат кабинетләри биринчи корпуса көчүрүлмүшдүр. Нәтичәдә шакирдләр тәәффүзлә корпусдан —корпуса кечмәкдән, мәртәбәләри дүшүб-галхмагдан безәнирләр. Бә'зән онлар күн әрзиндә 20—24 мәртәбә галхмәлиләрә мәчбур олурлар. Јухары синиф шакирдләри дәрс кечмәк әвәзинә синифдән-синфә парта дашыјырлар. Бу, мәктәб рәһбәрлијини балачаларын «гејдинә галдығыны» өкс етдирир. Бәлкә мәктәб бинасынын лајиһәси һазырланаркән һәр ики корпусун биринчи мәртәбәсиндә өбтидаи синиф шакирдләри үчүн хүсуси синиф отаглары нәәрдә тутулмушдур. Лакин јердәјишмәдән сонра ашағы синифләрин бир нечәси икинчи вә үчүнчү мәртәбәләрдә дәрс кечирләр. Тәәссүф ки, мәктәб һәјатына тәзә чөгәнә гојмуш оғлан вә гызларын чәтин вәзијјәтә дүшмәси нә мәктәб рәһбәрлијини, нә дә рајон халг маарифи шө'бәсини нарahат едир...».

Бакыдакы 171 нөмрәли орта мәктәбин мүәллимләриндән бир групунун ајдынлашдырмасы бу мәктәбдә галдырылан мәсәләни өјрәнмәк вә нәтиҹәдә о олдуг. Мәктәбин директору М. Һаҹыјевин фикринчә, онун јухары јохдур. Бәс, нә јухарыдан кимдир?

Бу суала директор белә чаваб верди:—Шаумјан Рајон Халг Маарифи Шө'бәсинин мүдири Кәлантәровун кестәринә әсасән мәктәбдә јердәјишмә апармаға мөчбур олдуг. Икинчиси, мән бурада нарahатлыға һеч бир сәбәб көрмүрәм. Бу чүр јердәјишмә ушаглары хејриндир. Әсас мәгсәд Азәрбајчан вә рус бölмәләриндә тәһсил алан шакирдләри јахынлаштырмаг, бејнәлмиләл тәрбијә күчләндирмәкдә и.р. РХМШ-ни мүдири дә чох дүзкүн фикирләшиб ки, Азәрбајчан бölмәсиндә оҳујан ушаглары синиф отаглары илә рус бölмәсиндә тәһсил алан ушаглары синиф отаглары јанашы олсун. Бунун һеҷ пислији јохдур.

Әлбәттә, бүтүн коллективләрдә, о чүмләдән мәктәбләрдә бејнәлмиләл тәрбијәни күчләндирмәк, инсанлардан бир сәнәдә јол вермәмәк сәнәдләри дүзәлтмәк олдуғча вачибдир. Амма бизи бир мәсәлә дүшүндүрүр: мәкәр «Һисторија» вә «Гарах» јахуд, «Литература» вә «Әдәбијјат» кабинетләрини јахынлашдырмаг бејнәлмиләл тәрбијә демәкдир? Бунун әксинә, нә һәр ики бölмәнин шакирдләринин иштиракы илә тәдбирләр тешкил етмәк, идман јарышлары кечирмәк, онлары бирлијә мараглы мәзмунлу тәдбирләр, мүхтәлиф експозисијалара апармаг даһа әлверишлидир, дејирәм ки, бу јер дә әјнә, бу јердәјишмәнин әгрысыны ијә мәнә өбтидаи синиф шакирдләри чәкмәлидирләр?

Бәс, дәрс илә башланандан сонра мәктәбдә апарылан «јенидәнгурманы» өбтидаи синиф мүәллимләринин әләри нечә тәмиздирләр?

М. ФӘЈЗУЛЛАЈЕВА: — Кулунчу тәдбирдир. Мәнчә, өбтидаи синиф шакирдләринин јухары мәртәбәләрә тәһсил алмалары педагожи бахымдан дүзкүн дејил.

Р. МИНҸАШОВА: — Һеч үјр баша дүшә биләрәм ки, бу өз өјүнүр өбтидаи синифләрин башына ачылыр? Ахы, мәктәб бинасынын макети тутуланда лајиһәчиләр блокларда өбтидаи синиф шакирдләринин нарада охујачагларына нәәрә ачыдар. Онлар үчүн биринчи мәртәбәдә ајрыча әл-јујујанлар да гурашдырылыб. Һаҹа сахтијанын көзләнилмәсини демирәм. Һәр һалда ашағы синифләрә һәр чәәтдән бирничи мәртәбә әлверишлидир.

Ф. ӘЛИЈЕВА: — Јердәјишмәдән сонра үчүнчү мәртәбәдә дәрс кечирәм. Инди билмирәм дәрс дејим, јохса ушагларын тәнәффүсләзләнмә горујум?!

Һаглы нарадардыг. Бу јазыны чапа һазырлајаркән мәктәбдән редаксијаја зәнк вурулду. Тәбии ки, Шаумјан РХМШ-ни мүдири Н. Кәлантәрова чаваб верә билмәзди.

Арәз ЗЕЈНАЛОВ.

ЈЕРДӘЈИШМӘ НӘЈИ ДӘЈИШДИ?

«Һөрмәтли редаксија!

Мәктәбимиз 1979-чу илдән фәалијјәт көстәрир. Инди бејүк тәдрис корпусумуз вар. Шәрәфлимиз пис дејил. Индијәдәк һәр өз кабинетиндә саатчо дәрсини кечирди. Јени дәрс илинин әввәлиндән ис Шаумјан Рајон Халг Маарифи Шө'бәсинин көстәриши илә мәктәбдә јердәјишмә апарылыб. Ј»'ни кичик корпуса јерләшән чоғрафија, тарих вә әдәбијјат кабинетләри биринчи корпуса көчүрүлмүшдүр. Нәтичәдә шакирдләр тәәффүзлә корпусдан —корпуса кечмәкдән, мәртәбәләри дүшүб-галхмагдан безәнирләр. Бә'зән онлар күн әрзиндә 20—24 мәртәбә галхмәлиләрә мәчбур олурлар. Јухары синиф шакирдләри дәрс кечмәк әвәзинә синифдән-синфә парта дашыјырлар. Бу, мәктәб рәһбәрлијини балачаларын «гејдинә галдығыны» өкс етдирир. Бәлкә мәктәб бинасынын лајиһәси һазырланаркән һәр ики корпусун биринчи мәртәбәсиндә өбтидаи синиф шакирдләри үчүн хүсуси синиф отаглары нәәрдә тутулмушдур. Лакин јердәјишмәдән сонра ашағы синифләрин бир нечәси икинчи вә үчүнчү мәртәбәләрдә дәрс кечирләр. Тәәссүф ки, мәктәб һәјатына тәзә чөгәнә гојмуш оғлан вә гызларын чәтин вәзијјәтә дүшмәси нә мәктәб рәһбәрлијини, нә дә рајон халг маарифи шө'бәсини нарahат едир...».

Бакыдакы 171 нөмрәли орта мәктәбин мүәллимләриндән бир групунун ајдынлашдырмасы бу мәктәбдә галдырылан мәсәләни өјрәнмәк вә нәтиҹәдә о олдуг. Мәктәбин директору М. Һаҹыјевин фикринчә, онун јухары јохдур. Бәс, нә јухарыдан кимдир?

Бу суала директор белә чаваб верди:—Шаумјан Рајон Халг Маарифи Шө'бәсинин мүдири Кәлантәровун кестәринә әсасән мәктәбдә јердәјишмә апармаға мөчбур олдуг. Икинчиси, мән бурада нарahатлыға һеч бир сәбәб көрмүрәм. Бу чүр јердәјишмә ушаглары хејриндир. Әсас мәгсәд Азәрбајчан вә рус бölмәләриндә тәһсил алан шакирдләри јахынлаштырмаг, бејнәлмиләл тәрбијә күчләндирмәкдә и.р. РХМШ-ни мүдири дә чох дүзкүн фикирләшиб ки, Азәрбајчан бölмәсиндә оҳујан ушаглары синиф отаглары илә рус бölмәсиндә тәһсил алан ушаглары синиф отаглары јанашы олсун. Бунун һеҷ пислији јохдур.

Әлбәттә, бүтүн коллективләрдә, о чүмләдән мәктәбләрдә бејнәлмиләл тәрбијәни күчләндирмәк, инсанлардан бир сәнәдә јол вермәмәк сәнәдләри дүзәлтмәк олдуғча вачибдир. Амма бизи бир мәсәлә дүшүндүрүр: мәкәр «Һисторија» вә «Гарах» јахуд, «Литература» вә «Әдәбијјат» кабинетләрини јахынлаштырмаг бејнәлмиләл тәрбијә демәкдир? Бунун әксинә, нә һәр ики бölмәнин шакирдләринин иштиракы илә тәдбирләр тешкил етмәк, идман јарышлары кечирмәк, онлары бирлијә мараглы мәзмунлу тәдбирләр, експозисијалара апармаг даһа әлверишлидир, дејирәм ки, бу јер дә әјнә, бу јердәјишмәнин әгрысыны ијә мәнә өбтидаи синиф шакирдләри чәкмәлидирләр?

Бәс, дәрс илә башланандан сонра мәктәбдә апарылан «јенидәнгурманы» өбтидаи синиф мүәллимләринин әләри нечә тәмиздирләр?

М. ФӘЈЗУЛЛАЈЕВА: — Кулунчу тәдбирдир. Мәнчә, өбтидаи синиф шакирдләринин јухары мәртәбәләрә тәһсил алмалары педагожи бахымдан дүзкүн дејил.

Р. МИНҸАШОВА: — Һеч үјр баша дүшә биләрәм ки, бу өз өјүнүр өбтидаи синифләрин башына ачылыр? Ахы, мәктәб бинасынын макети тутуланда лајиһәчиләр блокларда өбтидаи синиф шакирдләринин нарада охујачагларына нәәрә ачыдар. Онлар үчүн биринчи мәртәбәдә ајрыча әл-јујујанлар да гурашдырылыб. Һаҹа сахтијанын көзләнилмәсини демирәм. Һәр һалда ашағы синифләрә һәр чәәтдән бирничи мәртәбә әлверишлидир.

Ф. ӘЛИЈЕВА: — Јердәјишмәдән сонра үчүнчү мәртәбәдә дәрс кечирәм. Инди билмирәм дәрс дејим, јохса ушагларын тәнәффүсләзләнмә горујум?!

Һаглы нарадардыг. Бу јазыны чапа һазырлајаркән мәктәбдән редаксијаја зәнк вурулду. Тәбии ки, Шаумјан РХМШ-ни мүдири Н. Кәлантәрова чаваб верә билмәзди.

Арәз ЗЕЈНАЛОВ.

ТӘБРИК ЕДИРИК!

ШАКИРД ЕЛМИ ЧӘМИЈЈӘТИ

КИЧИК «АКАДЕМИЈА»

Бакыдакы Һ. Чәвид адына 132 нөмрәли орта мәктәбдә шакирд елми чәмијјәти јарадылмышдыр. ШЕЧ-ни илк ичлас чәмијјәтин структуру, мәгсәд вә вәзифәләри һаггында шакирдләрә өтрафлы мә'лумат верилмишдир.

10-чу «Б» синиф шакирди Анар Абдуллајев чәмијјәтин сәдри сечилмишдир.

ШЕЧ 7 бölмәдән ибарәтдир: Азәрбајчан дили вә әдәбијјаты, ријазијјат, физика, кимја, биолоҝија, чоғрафија, тарих. Шакирдләр өстәдикләри бölмәјә дә үзв јазыла биләләр. Һәр бölмәнин өзү «ШЕЧ-ин бүллетени»ндә өз әсәрини тапачағдыр.

Тәранә РЗАЈЕВА.

Сумгајыт мәктәбләриндә һәдијјә

Сумгајытда кәнч туристләр стансијасы ачылмышдыр. Мүхбиримизә сөһбәт заманы стансијанын директору Агабала Агабалајев «Мәктәбдәкәнар јенә тәрбијә мүәссисәсинин фәалијјәти нечә олачағдыр?» суалына белә чаваб вермишдир:

—Һәјат, мәнләрә кәнч туризм һәвәскары өз арзусуна чатды. Индә стансијанын нәздиндә методики кабинет, чоғрафија-дијаршунаслыг, тарих-дијаршунаслыг, әдәби-дијаршунаслыг, кәнч турист, кәнч еколог, јидә турист вә с. дәрнәкләр фәалијјәт көстәрир. Шәнбәрәмәдәни 14, 21, 23, 27, 28 вә 35 нөмрәли мәктәбләрин нәздиндә дө белә дәрнәкләр тешкил етмишик. Бу дәрнәкләрә һазырда 300 нөфәрдән чох шакирд һәвәслә мәшғул олур.

Стансијанын тешкилиндән мәгсәд исә ушаглар арасында туризм, дијаршунаслыг, екскурсија ишини инкишаф етдирмәк, онлар вә тәзләрин идеја-сијаси, әмәк, мә'нәви, естетик, физики вә пешә һазырлыгы тәрбијәсини даһа да күчләндирмәкдир.

Стансијамызын коллективи ушаглар үчүн турист екскурсијалары, топланышлар, сәрәнләр, мусабигәләр, бахышлар, конфранслар, семинарлар вә с. мараглы тәдбирләр кечирмәји планлашдырмышдыр. Туризм, екскурсија вә екскурсија ишләри үзә нәтичәсиндә педагожи кадрлар һазырланмасына чидди фикир верәчәјик. Стансијамыз Бөјүк Вәтән мүһарибә иштирачысы, ејни заманда өмрү боју сејаһәтләр, тә'лимләр, мәктәб топланышлары вә с. тәдбирләр дә кечирәчәкдир. Екскурсијалары әсасән Б. И. Јенинин јашадығы вә ингилаби фәалијјәт көстәрдији шәһәрләрә, өлкәмизин тарихи вә көрмәли јерләринә тешкил едәчәк. Хүсуси програм үзрә мәнзил-истисмар саһәләриндә, дүшәркә вә базаларда јени дөрнәкләр, бөлмәләр, бирликләр, ичтимаи клубларын тешкилә вә онларын шө'бәләринә кенишләндирилмәси нәәрдә тутулур. Бурада пионер тә'лимчиләри, кәнч һәвәскар туризм үзә кичик тә'лимчиләр һазырлајачаглар.

«ССРИ—мәним Вәтәнимдир» адлы Үмумиттифаг турист-өлкәшунаслыг експедисијасынын Әсаснамәсинә көрә шәһәрин ајры-ајры мәктәбләринә өрәкәнлар фәалијјәтә башлајачаг. Мәктәб комсомол вә пионер тәшкилатларынын көмәји илә ушаглар ӘМҺ нормаларынын мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирәчәк, галибләр «Кәнч турист» дөш нишанларына лајиг көрүләчәкләр.

Көрүндүјү кими, фәалијјәт чоғрафијамыз кенишдир. Лакин гајғыларымыз да аз дејил. Стансијамыз үчүн лазыми маддәи базанын олмасы вачибдир. Бүјүк турист базасы, тесәрүфәт, тә'лим, турист, идман аваданлыглары, дөрнәкләр үчүн лазыми шејләр, нәгли јол васитәси вә с. дахилдир. Стансијамызда телефонун олмамасы үмумиләмизә истər-истәмәз мәнечилик төрәдир, мәктәбләрә әлләр сахлајә биләчәкдир.

Белә бир вәзијјәтдә нә вахтдан давам едәчәјини демәјә чәтинлик чәкирик.

Әләсгәр ГУРБАНОВ.

«ПЕДАГОГ»ДАН: Сумгајыт Кәнч Туристләр Стансијасынын јенидән фәалијјәтә башламасынын нәәрә әлвә-шәнәрин сонуна, комсомол вә һәмкарлар иттифагы тәшкилатларынын бир о гәдәр дә гајғымыз јох. Амма «Педагог»ун әдир ки, бу тәшкилатлар һаггында сөз ачдығымыз мәктәбдәкәнкар тәрбијә мүәссисәсинин нормал фәалијјәти үчүн гајғы көстәрәчәкләр.

ПЕДАГОГ»УН ҮЗРЕ

ДИЛИМИЗИН ОРФОГРАФИЈА ГАЈДАЛАРЫ

ОНЛАРЫ ҺАМЫМЫЗ БИЛМӘЛИЈИК (ВАХ, «АЗӘРБАЈЧАН ДИЛИНИН ОРФОГРАФИЈА ЛУҒӘТИ», «ЕЛМ» ИЛ ҺӘШРИЈЈАТЫ, 1975-чи ИЛ).

Әкәр хатырлајырсынызса «Педагог»ун өтән бурахылышында «Һансы дүзкүндүр?» (02.07.88) сәрлөвөкли јазы дәрч етмишдик, онда бә'зи сөз бирләшмәләринин јазылышында јол вә рәмләнин долашдырылмасына фикрләрини ајдынлашдырмасынды филологија елмләри намизәди Өләддин Әлијәдин хаһиш етмишдик.

Бә'зән дәрсликләрдә, дәрс вәсаитләриндә, бөјүк әдәбијјатда вә дөврү мәтбуатда ваһид орфографик принсипләрә көзләнилмәмәсә һаллы нарахатлыг јарадыр. Бу да «Азәрбајчан дилинин орфографик гајдалары»нын јеә тәкмилләшдирилмиш нәшринә чидди еһтијач дүјулдуғу үчүн өз етдирир.

Бу, ајры бир сәнәдтин мөвзусудур. Һәлә илк «Һансы дүзкүндүр?» адлы јазыда көстәрилән долашыг мәсәләләри ајдынлашдырыг.

1. Ја Рамазан вә ја Уста Зејнал бирләшмәләриндә ишләрә јазылмалыдыр, јохса јерә јазылмалыдыр, јохса кичик?

«Азәрбајчан дилинин орфографија гајдалары»нын 77-чи параграфында јазылдыр: «Мирзә, һачы, шејх, сејид, шah, солтан, ага, бәј, бәјим, хан, ханым сөзләри рүтбә, лөгәб вә титул бildирдикдә сөзләрдән ајры (өвәл колдикдә баш һәрфи бөјүк, сонра колдикдә исә кичик) јазылыр; мәсәлән; Мирзә Фәтәли, һачы Гара, Шејх Нәсрулланы, Сејид Әмин, Шah Исмаилы, Солтан Маһмуд Аббас мирзә, Чоланеддин мирзә, Надир шah, Аббасгулу ага, Фәтәли хан, Һејран ханым» (Азәрбајчан дилинин орфографија луғәти», «Елм», 1975, сәһ. 28).

Бизчә, бу параграфда лөгәб бildирән сөзләр дә дүзкүн ајдынлашдырылмыш, һәмин сөзләрә ајры, бөјүк вә кичик һәрфлә јазылмыш ганунлашдырылмышдыр. Лакин лөгәбә аид верилмиш нүмунәләрин ачаҝо даирәси гисмән аз олдуғундан оҳујучу там разы салмыр, дикәр лөгәбләрин дә бу маддәјә өсасән бөјүк вә кичик һәрфлә јазылыб-јазылмамасы шүбһә алтында галыр.

Хатырлатмаг истәјирәм ки, ономастиканын әсас саһәләриндән бири олан антропонимија инсан аддарынын өјрәнилмәси илә мешғул олур. Бурада ад, атанын ады, фамилија, лөгәб вә тәхәллүс өјрәнилир.

Көрүндүјү кими, антропонимијанын тәдгигат објектләриндән бириндә дә лөгәбләр тешкил едир.

Лөгәб мүәјјән бир сәчијјәви хасијјәтинә вә ја башгаларындан ајрылан әламәтинә көрә адама верилән тејри-рәсми вә јахуд васитәчи аддыр. Лөгәб мүхтәлиф адамлара онларын физики камиллији, әхлаг вә характери, сәнәт, пешә вә ичтимаи вәзијјәти, зәнкәнә көрүнүшү вә с. әламәтләри илә әлагәдар олараг ичтимаијјәт тәрәфиндән верилир.

Лөгәбләрдән бәзи әдәбијјатда да кениш истифадә олунур. Бә'з онлар нечә јазылыр вә јахуд нечә јазылмалыдыр? Бә'зән бајат дедијимиз кими бурада вәнәјинә өсуулур. Нәтичәдә лөгәбләр бә'зән кичик вә бә'зән да бөјүк һәрфлә јазылыр.

Бу зиддијјәт вә долашлылыгы арадан галдырмаг үчүн ваһид гајдаја өмәл едилмәлидир. «Гајдаларын 77-чи параграфына үјғун олараг дикәр лөгәбләр дә сөздән ајры вә өвәл колдикдә баш һәрфи бөјүк, сонра колдикдә исә кичик) јазылыр; мәсәлән; Мирзә Фәтәли, һачы Гара, Шејх Нәсрулланы, Сејид Әмин, Шah Исмаилы, Солтан Маһмуд Аббас мирзә, Чоланеддин мирзә, Надир шah, Аббасгулу ага, Фәтәли хан, Һејран ханым» (Азәрбајчан дилинин орфографија луғәти», «Елм», 1975, сәһ. 28).

Бизчә, бу параграфда лөгәб бildирән сөзләр дә дүзкүн ајдынлашдырылмыш, һәмин сөзләрә ајры, бөјүк вә кичик һәрфлә јазылмыш ганунлашдырылмышдыр. Лакин лөгәбә аид верилмиш нүмунәләрин ачаҝо даирәси гисмән аз олдуғундан оҳујучу там разы салмыр, дикәр лөгәбләрин дә бу маддәјә өсасән бөјүк вә кичик һәрфлә јазылыб-јазылмамасы шүбһә алтында галыр.

Бу зиддијјәт вә долашлылыгы арадан галдырмаг үчүн ваһид гајдаја өмәл едилмәлидир. «Гајдаларын 77-чи параграфына үјғун олараг дикәр лөгәбләр дә сөздән ајры вә өвәл колдикдә баш һәрфи бөјүк, сонра колдикдә исә кичик) јазылыр; мәсәлән; Мирзә Фәтәли, Шејх Нәсрулланы, Сејид Әмин, Шah Исмаилы, Солтан Маһмуд Аббас мирзә, Чоланеддин мирзә, Надир шah, Аббасгулу ага, Фәтәли хан, Һејран ханым» (Азәрбајчан дилинин орфографија луғәти», «Елм», 1975, сәһ. 28).

Бизчә, бу параграфда лөгәб бildирән сөзләр дә дүзкүн ајдынлашдырылмыш, һәмин сөзләрә ајры, бөјүк вә кичик һәрфлә јазылмыш ганунлашдырылмышдыр. Лакин лөгәбә аид верилмиш нүмунәләрин ачаҝо даирәси гисмән аз олдуғундан оҳујучу там разы салмыр, дикәр лөгәбләрин дә бу маддәјә өсасән бөјүк вә кичик һәрфлә јазылыб-јазылмамасы шүбһә алтында галыр.

Бу зиддијјәт вә долашлылыгы арадан галдырмаг үчүн ваһид гајдаја өмәл едилмәлидир. «Гајдаларын 77-чи

Мәдгулузадә), Гәссаб Һүсејн (Мир Чәлал), Дәмирчи Муса (С. Рәһман), Уста Рамазан (

РЕСПУБЛИКА ЛЕНИН КОМСОМОЛУ МУКАФАТЫНА ТӘГДИМ ЕДИЛМИШДИР

ӨМРҮН ГҮРУБ ҺӘЗИНЛИЈИ

Бабаны Вәзироглунун ичтимаи-бедии мирасы дүнјасы әдәби тәфәккүрүнүн өмрүнүн гүрубу чағлыдыр. Бу чағда инсан нечә-јашда һәјат јолуна сәфәр етди, мүдрик мүшаһидәләрдә нәсиҳәсини сәлиҳ реал, һәјата вә әбрәтлә нәтичәләр чәкир. Бабанын чәмәнзәр ҹәмијјәтдә өмрүнүн гүрубунда онун һәјат јолуну бәдиҳ тәфәккүр сүзгисиндән кечирмәкә тәфәннүн ичтимаи-мә'нәви мүнасиб варлығыны тәбәрләмәјә чәһд етдиҝини ајдын көстәрир. Бу, Бабанын бәдии тәнәффүзү. Лакин бәнни тәнәффүз конкрет нә чевриллиҹәси јазычыдан хүсуси сә'ј вә бачарыг тәләб едир. Јазычы өзүнү тамамлаја чәтинликләр арадан галыр.

Б. Вәзироглунун тәфәккүрүнә һәјатда һәмишә сыхылан, таҝдаланан, јнудулан адамлардыр. Һәјр, Баба чәмијјәтдә инсанларын јалныз өзаб чәкмәсини гәдәрлә јолда тәгдим етмәјә чәһд кестәрмир, һәр нүн растландыгы јнудулмуш вә вәрдиш етдиҝимиз јчун бизә көрә зәнкәрин, бәли, зәнкәрин ачылмамыш ичтимаи һәјат һадисәләрини бәдии тәфәккүр сүзгисиндән кечирәрәк ачмаҝа чәһд етдиҝи өзаб чәкмәсин гәдәрлә јолда мүәллиф адамлары бу «бәрышыт»ларынын тамамилә зәнкин олуб, онларын дахили аләмләринә көскин, тәлатүмлү чарпышмалар кәтдиҝини ачмаҝа ҝәдәнә салыр». Чох заман, һәтта өзүнү сүрүкләјә-сүрүкләјә ачмаҝа чәһд едән Сәлим мүәллим кәмәндә Асландан да, хәлгәулусунун анләсиндән да, пәнаһ анардыны Зибәдән да инсанын, мә'нин, руһән бүтөв дөндәрән сөјгүлүр көрүр. Вәһјүнүн «дүзәлдән» сонра сәҝәндин ичтимаинамә» кә онун једди гатындан кечир.

Бабанын бәдии тәгдимини һәјатлыҝында Сәлим мүәллимин, онун анләсинин өзларында дикәр тәфәккүрлә өз чаларлары илә сечилир. Тәфәккүрларын дүнјаларын мәнбәјини өзүнү ичтимаи-мә'нәви мүнасибәтләрдә ачмаҝа чәһд етдиҝи јолунда ичтимаи-мә'нәви бир јенилиҝ јолунда сәјаһәт едир. Бу, јазычынын јүгүрдүр.

Һәкәјләрин тәфәккүрләрә өз дөврүн гүрубу чағында таныш олур вә онларын өмүр китабларынын сәтир-сатир, кәлмә-кәлмә охујурсан. Бәлә ки, «Бирадымлыг јолуна» тәфәккүрләрдә ачмаҝа вә тәрәффүтбәхшлорнин алдадыг хәлфәләр тәрәфиндән јанылдәнҝилләрин дөнә-дөнә сәјләнәләр дә, өзүнү ичтиҝ —өзләринин өзлиндә атмаҝдыгларыны, тәнә, кимсәнин гәлби ачмы кими гурудулмаларына инкәдә биләнләр. Бабанын реал вәзиҝәтләрини ничә вә јутарлы детальларла (гарынын Бакыдан нә чөлла салынмасы, чөрәјин јазмасы вә ҹәнҝә «Јаранмоз вә с., гочанын өзлиндә башдан олунуб дүстагланаҹа сальнмыш кими гәјулдуру хәстәханадан гачмасы вә с. илә) вәрә биләнидир. Бу атылмыш башга бир чаларыны вә ачы нотчисинин «Мән дә о сәнәт кедирәм» вә «От чальны» һәкәјләринә көрүрүк. Елә заманда, өзүну инанмыр ки, бу атылмышлары атан һәмин адамлар «Јмыл ылан» һәкәјәсинин мүәллифи, хәлг јазычысы Исмаил Шыхлыја јазылан «39-чу нүн»дәки өгуллар кими, вахт кәлиндә валидејнләрин, өвладларын руһу үчүн јох, өз шан-шөһрәтләри үчүн дөрдүнчү-гәбиәтдән чыхачаклар.

Бабанын һәм јарадычылығынын үмуми руһу, һәм дә өсәрләринә олан ајры-ајры деталлар кәчнлиҝи әхлаги тәрбијәсинә күчлү тә'сир едә биләр. Мәсәлән, «Мән дә о сәнәт кедирәм» һәкәјәсиндәки агыр ишдән гызын сәнчылмасы, бу, јазычынын угурудур.

Һәкәјләрин тәфәккүрләрә өз дөврүн гүрубу чағында таныш олур вә онларын өмүр китабларына сәтир-сатир, кәлмә-кәлмә охујурсан. Бәлә ки, «Бирадымлыг јолуна» тәфәккүрләрдә ачмаҝа вә тәрәффүтбәхшлорнин алдадыг хәлфәләр тәрәфиндән јанылдәнҝилләрин дөнә-дөнә сәјләнәләр дә, өзүнү ичтиҝ —өзләринин өзлиндә атмаҝдыгларыны, тәнә, кимсәнин гәлби ачмы кими гурудулмаларына инкәдә биләнләр. Бабанын реал вәзиҝәтләрини ничә вә јутарлы детальларла (гарынын Бакыдан нә чөлла салынмасы, чөрәјин јазмасы вә с., гочанын өзлиндә башдан олунуб дүстагланаҹа сальнмыш кими гәјулдуру хәстәханадан гачмасы вә с. илә) вәрә биләнидир. Бу атылмыш башга бир чаларыны вә ачы нотчисинин «Мән дә о сәнәт кедирәм» вә «От чальны» һәкәјләринә көрүрүк. Елә заманда, өзүну инанмыр ки, бу атылмышлары атан һәмин адамлар «Јмыл ылан» һәкәјәсинин мүәллифи, хәлг јазычысы Исмаил Шыхлыја јазылан «39-чу нүн»дәки өгуллар кими, вахт кәлиндә валидејнләрин, өвладларын руһу үчүн јох, өз шан-шөһрәтләри үчүн дөрдүнчү-гәбиәтдән чыхачаклар.

Бабанын һәм јарадычылығынын үмуми руһу, һәм дә өсәрләринә олан ајры-ајры деталлар кәчнлиҝи әхлаги тәрбијәсинә күчлү тә'сир едә биләр. Мәсәлән, «Мән дә о сәнәт кедирәм» һәкәјәсиндә

☆

«ИНЧӘКУЛУ» НҮН МҮЖДӘЛӘРИ

Сон вахтлар ашыг сәнәтинә гаршы дитгәтин вә гајғынын јүксәлдилмәси севиндиричи һалдыр. Дөр Горгуд дөврүндән үзү бу јана сынаглар кечиб өсрләр әдләјә бу үзү сәнәт хәзинәсинә вә зәнкин һәјат јолунун вә тәрәннүм, мә'нәвијјәтинин, етиг-естетик дүнјабахышынын мүсигиләр тәрәфиндән чевриллиҹидир.

Артыг өз ифачылыг дастхәтләрә сечилән «Инчәкулу» сазчы гызлар ансамблы да јүз илләрлә инкишаф јолу кечмиш гәдим сәнәт өн'әнәләринә архаланыр. Бу ансамбл тез бир заманда сә Һәвәскарларынын дитгәтини чәлб етмиш вә рәгбәтини газанмышдыр.

Бәс, нечә олду ки, «Инчәкулу» јараныб һәјата вәсиг алды?

Дастанлармызса фикир версәк. Гәһрәманларымызын тәләјиндә түлүнчә гошалашан, чыхлыш ашыгларын өвәзсиз кенҝ һәмдәмә, аксаҝал өјдүнҝүн мүшәјәтчисинә чеврилән сә һәмишә үлвилик вә мүтәдәсләнк символуна дөнүб вә һәмишә дастанларымызда өбәдилләшиб јаддашлара һәкк олунан милли гәһрәманларымызын өвәзолунмаз бир истинәдкаһы да онларын мәсәлән һаваларды өмүрдашлары олублар. Бәлә ки, нинкарлармызда да сазларынын, сөзләрјнин өн чөтин анларда бәлә короглуларымызла бир чәркәдә дајанаб онларын илһам мәнбәинә чевриллләр.

Бүтүн бунлар мүасир дөвр үчүн бир сыра ашыг коллективләри илә бирләә Пери, Вести, Набат вә башга мәшһур гадын ашыгларымызын сәнәт варисләрини кими индики гадын ашыглардан ибарәт «Инчәкулу» ансамблынын јаранмасы зәрурәтини мүасир дөвр үчүн дитгәт еләјиб.

Бинаәнликдә дөврүндә аз гала өзәр-дитгәтдән јајылыб, өтә һардаса көһнәлик ремзи кими аз гала, унудулмаға башлајан сазын тәләјиндәки бүкүнчү чаланма—тәбиәт вә гајғылар өз хәтлынын көкүнү, бүтөвлүјүнү вә гәдимлијини сөвән һәр бир вәтәндаш үчүн бөјүк фөрәһ һиссси доғурмаҝа билмәз.

Республика телевизијасында дастан ахшамларынын кечирилмәси, филармонијада мүнтәзәм олараг ашыг консертләринин вә хәтирә кечәләринин тәшкил олунмасы, дөврә мәтбуатда сә сәнәти һагғында мүзакирәләрин ачылмасы вә с. сә вә ашыг сәнәтинә јөнәлмиш гајғыларын чанлы мисалларыдыр. Республика Ашыглар Бирлијинин чохшахәли фәалијәти, јерләрдә саз мәктәбләринин илк синифләринин ачылышы һәмин гајғылардан ирәли көлән чанлы вә әјани фәалијәт нүмунәләридир.

«Инчәкулу» ансамблы Ашыглар Бирлијинин нәздиндә јарадылыб. Солмаз Косәјева, Кифајәт Мәһмудова, Үлдуз Гулијева, Зүлфијә Ибадова вә башгалары кими истә'дадлы үзләри олан коллектив бөјүк мүвәффәгијәтләр газаныб.

«Инчәкулу» ансамблы Ашыг Пери» мәчлисинин өзәјини тәшкил едир. О, республиканын өн таныныш пешәкар ашыг-гадынларынын өзүндә бирләшдирир.

Бәс, «Инчәкулу»нун өзүнәмәхсуслуғу нәдән ибарәт-дир? Бу һагда данышаркән ансамблын мараглы нә'мәсинә диггәт јетирмәк лазымдыр. Бу коллективдә чидди репертуар әрдијаллығы мөвчуддур. Бәлә ки, һәм һавачаглар, һәм дә һавачатлара ујғун сөзләр елә сечилир ки, онлар бир-бириндән тамамилә јарат бүтөв емосионал тә'сир силсиләсини јарадыр. Ашыг хору вә дејишмәләр дә коллективин чыхышларынын бахымлылығына мүсбәт тә'сир көстәрир. Дастанлардан мүәјјән парчаларын сәһнәләшдирилиб конкрет сүжетләрә верилмәси «Инчәкулу»нун јахын күнләрдәки јарадычылыг планына дахил едилмишдир. Үмумијјәтләр, «Инчәкулу» тәкчә ифачы јох, һәм дә јарадычы коллективдир. Ансамблын үзвләри республиканын вә еләнин мәдәни һәјатында, мүсабигәләрдә, бахышларда фәал иштирак етмәклә бәрабәр, әәнмәткөл күтләләр гаршысында да вахтаныш јени-јени проммаларда чыхыш едирләр.

Репертуар зәнкинлији вә мә'налы консерт программаларынын тәшкили ансамблын бәдии рәһбәри, саз-сөз сәнәтинә дәриндән бәләд олан, таныныш ашыг Ајдын Чобанолунун фәалијәти илә бағлыдыр.

Ансамблын фәалијәтинин һәлә илк дөврләриндә республика Ашыглар Бирлијинин сәдри, ансамблын идеја тәшкилатчысы, шаир Һүсејн Ариф дејирди: «Бизим әсас вәзифәләримиздән бири «Инчәкулу»нун профессионал сәвијјәсини јүксәлтмәкдир». Бу күн профессионал ансамбл олан «Инчәкулу» үмидләри дөврдулур. Өз шан-шөһрәт астанасына јенә чә гәдәм гојан коллектив иннинчи Үмумитифаг хәлг јарадычылығы фестивалынын лауреатыдыр.

Республика Ленин комсомолу мүкафатына тәгдим олунмуш «Инчәкулу» ансамблы өз пәрәстишкарлары даим үрәкдән севиндирир. Инанырыг ки, гәдим сәнәтин өн'әнәләринә тәблиғ вә инкишаф едирдән бу кенҝ коллективин даһа хош мүшәдәләр көзләјир.

Угур олсун: «Инчәкулу!». Адынла јаша!

Рәфаил ИСМАЈЫЛОВ.

ЈЕНИ АДӘТ ВӘ ӘН'ӘНӘЛӘР

«БИЗӘ ГОНАГ КӘЛИН...»

Бакыда өнәли артдычча проспектләр даһа да кенишләнир, елләрин мәсәлән чохалыр. Шәһәримизин естетик көзәллиҝи дә јүксәлир. Лакин кәлин көрәк естетик көзәллиҝи артырмаҝа бәрабәр етик мүнасибәтләри инкишаф етдирә биләрикми? Е'тираф едәк ки, јох. Јаллы адамлар јаллы хатирәләрләр, әвәлләр һәјатхәтмәдә өјни мәһәлләнин сакинләрин бир-бириндән јахындан таныјыр, өз араларында сәмимијјәт вә һөрмәт көрпүсү јарадыр, севинч вә кәдәрләрини јары бөлүрләр. Индиә исә...

...Тездән өвдән чыхыныр, ахшам ишдән јоруҝ кәлир, блока дахил олуб лифтә мәнзилимизә галхырыг. Тәзә гапыбир гоншумузу чох вахт танымыырыг. Дүнјаны пәнчәрәмиздән сејр етмәкдә инфәјтәләнирик. Бәләдчијә, сәмимијјәт, еһтирам, хејрхаһлыг вә һөрмәт һиссләриндән тәдричән узаглашырыг. Јә'ни бир тәрәфдән газанырыса, дикәр тәрәфдән итиририк. Һәм дә итирдијимиз газандығымыздан даһа чохдур.

Бу мүнасибәтләри нечә бөрпә етмәли? Һәмин суал мүасир инсаны нарahат едән башлыча проблемләрдән бириди. Нәсимі Рајон Комсомол Комитосинин вә 23 нөмрәли мәнзил истисмар саһәсинин коллективләринин 1-чи микрорајонда кечирдикләри «Мәһәлләә бајрамы» бу проблемин һәлли јолунда атылан әдләмләрдән бири иди. Ачыг һавада јаранмышлар арасында кечирилән бајрамда дөмөк олар ки, мәһәлләнин бүтүн сакинләри иштирак едирдиләр. Мусиги, рәгс, шөрг шәнликләрі илә бәәәдилмиш чај сүфрәси бајрамын көзәллијини даһа да артырырды. Мәһәлләнин сакинләри бурада бир-бири илә јахындан таныш олур, зарафатлашыр, дејиб-гујурдулар. Гоншуларыны өвиә гонаг чағыранлар да аз дејилди.

Пишәвәри кучәсиндә јашајан Ибраһим Ибраһимов дејир ки, бүкүнкү тәдбир һамымызын үрәјиндән олду. Гоншулар арасында әлаләләрин мөһкәмләндирилмәсинә көмәк етди. Бундан сонра биз бир-бириимизә тәбәссүм өрклә ача биләрик.

«Мәһәлләә бајрамы»нын кечирилмәси кезәл тәшәббүсдүр. Буну анчаг алғышламаг олар. Арзумуз одур ки, бу өнчиб тәшәббүс Бакынын бүтүн мәһәлләләринә јејилсин, өн'әнә шәклинә алсын. Чүнки буну һәјат өзү тәләб едир.

Елчин НАМАЗОВ,
С. М. Киров адына АДУ-нун журналистика факултәсинин тәләбәси.

КӨНӘ БАЗАРЫН ЈЕНИ КӨРКӘМИ

Бакыдакы 2 нөмрәли колхоз базары өсаслы тә'мирдән өз јенидән гурулдуғудан сонра истифадәјә верилмишдир. Бакылылардан «Пассаж базары» адландырылмыш бу өртүлү базарын јенидән өсаслы сүрәтдә дәјишмишдир. Ачылдығы вахтдан 55 ил сонра бурада илк дәфә бөлә өсаслы тә'мир ишләри апарылмышдыр. Азәрбајчанфагын тичарәт-рекламы тәшкилатында бурада 80 мин манатлыг ишләр көрмүшдүр. Базарын тичарәт саһәси хејли genişлендирилмиш, бәдии тәртибаты өзәлә ишләнмишдир. Чәми бир ај гәдәр бурадан дарысгалыг мүшкүлләри дә, мүхтәлиф кенҝ тәсәрруфаты маллары кетириб сатан зәһмәт адамларыны да нарahат едирди.

Күрдәмир рајонундан кәлмиш колхозчу Сејид Һәсәнов демишдир:

— Тә'мир-абадлыг ишләри үрәјимиздәндир. Ахы, бу јеиндәнгурма һәм дә әмәкчиләрә сәфиҝәтлә сахламаға иманы верәчәкдир. Фүрсәтдән истифадә едиб бизи нарahат едән бир мәсәләдән дә данышмаг истәјирәм. Бу базарда кәнд тәсәрруфаты мәһсулары кетирә сатанлар бир сыра чәтинликләрлә гаршылашыр. Нәдәнсә, Автомобил Мүфәттишлиҝи базара кириш гадаған етмишдир. Бурада растланҝылмыш икончы чәтинлик мәнмана-хана—јатаҝхананын олмамасыдыр.

Бакыдакы колхоз базарларынын тә'мир вә јенидәнгурма ишләри үчүн чәми бешјүзминдә 7 милјон манат вәсаит хәрчләнмәси нәзәрдә тутулмушдур.

— Тә'мир-абадлыг ишләри үрәјимиздәндир. Ахы, бу јеиндәнгурма һәм дә әмәкчиләрә сәфиҝәтлә сахламаға

Бу, јазычынын угурудур.

Бабанын бәдии тәгдимини һәјатлыҝында Сәлим мүәллимин, онун анләсинин өзларында дикәр тәфәккүрлә өз чаларлары илә чевриллиҹидир. Сәлим кәнд мүәллимидир. Бахтан Мәјлинин сәјаһәтләрә, ашыбилән сајылан кәнд мүәллими инди гонушсу Салманын онун зүмрәсинин јунанына тушладығы тәһгирамиз дејимләрә, почтальон Гасымын кирлә гарышыг тәһгирләрә, бир тәфәккүрдә мәјлин вә јекәнә чәһд етдиҝи јолунда мүасир јолларын, өз дә фәрди зәнфилиҝдә, Өзлиндә тамаһлы сәјаһәтә чыхмыш